

Kupiškio meno mokykla

Vadovų ir pedagoginių darbuotojų profesinių kompetencijų augimo analizė ir jų poveikis mokinių pasiekimams ir pažangai

Tyrimas

2020 m.

Keičiasi mokytojo vaidmuo ugdymo procese. Tradiciškai buvo manoma, kad svarbiausias mokytojo uždavinys – perteikti mokiniams žinias ir suformuoti gebėjimus bei nuostatas. Dabar mokykla turėtų orientuotis į mokymosi mokyti veiklą ir aktyvų pačių mokinių mokymąsi. Šiuolaikinis mokytojas jau neturėtų būti mokiniui nepakeičiamu informacijos teikėju, svarbiausiu ekspertu ir sprendimų priėmėju. Mokytojas turi tapti mokymosi galimybių kūrėju, konsultantu, partneriu ir padėjėju, gyvenimo tiesų liudytoju. Todėl mokytojui turi būti suteikta didesnė laisvė ir atsakomybė parinkti mokymo turinį ir metodus, sudaryta galimybė realiai dalyvauti mokyklos valdyme. (Kaminskienė V., Mokytojų veiklos vertinimas, 2007).

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras 2020 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. V-504 įsakymu patvirtino Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų 2020–2022 metų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus¹:

1. Prioritetas. Kompetencijų tobulinimas įgyvendinant šiuolaikinį ugdymo / mokymo turinį.

Prioriteto kryptis:

1.1. Skaitmeninio raštingumo tobulinimas.

1.2. Į mokymąsi orientuotos vertinimo kultūros auginimas.

1.3. Skaitymo gebėjimų ugdymas visose ugdymo srityse.

2. Prioritetas. Kompetencijų, reikalingų veiksmingai ugdyti skirtingų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, tobulinimas.

Prioriteto kryptis:

2.1. Mokinio skirtybių suvokimas, atpažinimas ir panaudojimas siekiant jo pažangos.

2.2. Bendradarbiavimo gebėjimų, reikalingų ugdyti ir teikti reikalingą švietimo pagalbą ir paslaugas, tobulinimas.

3. Prioritetas. Vadovavimo ir lyderystės ugdymo / mokymo procesui ir švietimo įstaigai kompetencijų tobulinimas.

Prioriteto kryptis:

3.1. Lyderystės ugdymui ir mokymuisi stiprinimas.

3.2. Gebėjimų priimti sprendimus, grįstus duomenimis, stiprinimas.

3.3. Mokyklos bendruomenės telkimas įgyvendinant įtraukties principą švietime.

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje (2004) glaustai vardijami savaiminio/savarankiško mokymosi požymiai: 1) nebūtinai iš anksto apgalvotas, mažiau struktūruotas nei formalus mokymas; 2) poreikis įgyti žinių-gebėjimų; 3) ne visada suvokiamas paties besimokančiojo individo; 4) neretai nepripažįstamas aplinkinių. Savaiminis/savarankiškas mokymasis gali būti apibrėžtas kaip veikla, apimanti supratimo, žinių ar įgūdžių siekimą, kad tai vyksta už ugdymo įstaigos mokymo programos ribų. Kitaip tariant, savaiminio mokymosi kategorija apima visą mokymąsi, vykstantį už formalių ir neformalių ugdymo institucijų ir mokymo programų ribų.

Pagrindinis ugdymo proceso tikslas – mokinių pasiekimai, laimėjimai, daroma pažanga. O tai įmanoma pasiekti tik tuomet, kai mokosi patys mokytojai. Todėl mokytojui svarbu būti pasirengusiam dinamiškai aplinkai, nuolat analizuoti kompetencijas, bei jų tobulinimo galimybes. (Mokomoji knyga mokytojams, 2008).

¹ Internetinė prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1094b0d074c911eabee4a336e7e6fdbab>

Pedagoginiai darbuotojai tobulinti profesines kompetencijas savišvietos būdu gali dalyvaudami ugdomosios ir vadybinės veiklos stebėjimuose ir aptarimuose, praktinės veiklos refleksijose ir kitose neformaliojo suaugusiųjų švietimo veiklose. Pedagoginis darbuotojas ne rečiau nei kartą per metus įsivertina savo profesines kompetencijas, remdamasis mokinių pasiekimų ir pažangos, švietimo įstaigos rezultatais bei kitais rodikliais, numato kompetencijų tobulinimo tikslus, renkasi profesinių kompetencijų tobulinimo formas ir Programas.²

Mokytojo žinios, gebėjimai, vertybės, asmenybės savybės, lemiančios veiksmingą ugdymą – tai mokytojo didaktinė kompetencija (Čiužas, 2007). Ši kompetencija daro įtaką mokinių mokymosi motyvacijai ir rezultatams.

Pedagogų vertinimo profesinės kompetencijos sudedamosios dalys yra vertinimo ir diagnozavimo, mokinių pažangos pripažinimo ir mokinių pažinimo ir jų skirtumo pripažinimo kompetencijos.

Mokinio pažinimo ir jo pripažinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas vertinti mokinio vystymąsi, pažintines galias ir veiklą vadovaujantis psichologijos teorijomis, empatiškai identifikuoti mokinio emocinius sunkumus ir ypatingą nerimą, atpažinti specialiuosius mokinių poreikius, suteikiant papildomą pagalbą, atpažinti skirtingą mokinių požiūrį į mokymąsi, kuriant mokymosi galimybes ir pan.

Mokinių vertinimo ir diagnozavimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas derinti kiekybinę ir kokybinę, formalią ir neformalią mokinių pasiekimų vertinimo strategijas, užtikrinant intelektualinį, socialinį ir fizinį mokinių vystymąsi, taip pat vertinti mokinių pasiekimus pagal vienodus vertinimo kriterijus, pasirinkti mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tipus, būdus ir metodus plėtojant mokinių mokymosi pajėgumus bei vertinti mokinių socialinę pažangą.

Mokinių / ugdytinių pasiekimų ir pažangos vertinimo kompetencija – mokėjimas ir sugebėjimas parenkant ugdymo tikslus atitinkančias vertinimo strategijas, atsižvelgiant į mokinių / ugdytinių poreikius teikti efektyvų vertinimą ir grįžtamąjį ryšį, akcentuojantį asmeninę pažangą.³

Ugdymo proceso valdymo profesinę kompetenciją sudaro ugdymo proceso valdymo ir mokinių motyvavimo ir paramos jiems, ugdymo(si) aplinkų kūrimo, dalyko turinio planavimo ir tobulinimo kompetencijos.

Muzikinio/dailės ugdymo(si) proceso valdymas apima gebėjimus: žinoti ir vertinti įvairių muzikinio/dailės ugdymo metodikų ypatumus, programas, vadovėlius, planuoti muzikinio/dailės ugdymo(si) turinį, suvokti tikslus ir uždavinius, parengti įdomią ir patrauklią mokymo(si) medžiagą įvairiose ugdymo pakopose, organizuoti muzikinio/ dailės ugdymo(si) veiklą, išmanyti mokinių muzikinės/ dailės veiklos specifiką, derinti įvairias muzikinės/dailės veiklos formas ir metodikas, taikyti šiuolaikines ugdymo(si) technologijas bei mokymo(si) metodus, integruojant muzikinį/dailės ugdymą su kitais mokomaisiais dalykais, vertinti muzikinio/ dailės ugdymo(si) pasiekimus, derinti kiekybinę ir kokybinę, formalią ir neformalią vertinimo strategijas.

Ugdymo(si) aplinkų kūrimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas kurti:

- saugią, mokinio emocinį, socialinį, intelektualinį, dvasinį vystymąsi palaikančią ugdymo(si) aplinką;
- toleranciją ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką, kurioje mokinys turi galimybę rodyti iniciatyvą, veikti savarankiškai ir atrasti bendraminčių;

² Internetinė prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA867BD9FD53/asr>

³ Mokytojų kompetencijos – kaip jų ugdymą paversti Lietuvos vaikų sėkme? Tyrimo pristatymas.

- pokyčiams palankią ugdymo(si) aplinką, kurioje mokinys jaučiasi saugus ir pasitikintis savimi bei kitais ir pan.

Mokymosi aplinkos – tai edukacinę vertę turinčios žmonių gyvenime bei veiklos erdvės, įgalinančios žmonių gyvenimo bei veiklos erdvės, įgalinančios individo asmeninį tobulėjimą, realizuojamą per mokymosi pastangas. (*Jucevičienė P., (2001)*).

Mokytojo darbo plane turi atsispindėti visi pagrindiniai mokymo proceso komponentai – mokymo ir mokymosi tikslai, mokymo turinys ir priemonės, mokytojo bei mokinių veikla, metodai konkrečios mokymo bei mokymosi sąlygos ir moksleivių pasiekimų vertinimas. Anot Aramavičiūtės V., (1998), *planuodami mokymą(si)*, mokytojai turėtų kreipti dėmesį į tokius pagrindinius momentus:

- kompleksinis moksleivių mokymas, lavinimas, auklėjimas;
- konkretūs mokymo uždaviniai, atsižvelgiant į dalyko specifiką, mokinių ypatybes;
- aiškus ir tikslus svarbiausių mokymo turinio dalykų numatymas, neperkraunant moksleivių mokomąją medžiagą;
- integruoti kitų dalykų svarbiausius aspektus į dėstomo dalyko turinį;
- taikyti mokymo(si) metodų bei priemonių sistemą, kuri padėtų optimaliai organizuoti mokymą(si), užtikrintų moksleivių aktyvią bei įvairią veiklą, savarankiškumą;
- suplanuoti bei tarpusavyje derinti mokymo proceso etapus;
- analizuoti bei apibendrinti moksleivių ugdymo rezultatus, tobulinti mokymo procesą.

Mokytojai savo darbą planuoja penkiais etapais: metams, semestrai, temai, savaitei, dienai ar pamokai. Tai reiškia, kad numčius savo veiklos matmenis metams ar pusmečiui, vėliau planas pildomas, detalizuojamas ir koreguojamas – *tobulinamas* darbo eigoje. Planavimas priklauso nuo mokytojo patirties, moksleivių amžiaus ir pasirengimo, mokomojo dalyko, jam skiriamo pamokų skaičiaus ir kitų veiksnių.

Daugiausia dėmesio skiriama mokytojo dienos arba pamokos planui. Jis gali būti rašomas mokyklos bendruomenės susitarimu ar mokytojo nuožiūra. Paprastai šiuose planuose apibrėžiami pamokos tikslai, numatomi mokymo(si) metodai, priemonės, mokymo turinys, mokinių konkretūs veiksniai, aiškūs vertinimo kriterijai bei laukiami rezultatai.

Ugdymo organizavimo sąvoka apima svarbiausius mokytojo darbus – planavimą ir vertinimą. Mokytojas apgalvoja muzikinio ugdymo procesą, organizavimo kryptingumą ir tikslingumą. Tai atspindi jo darbo kokybę – kuo geriau apgalvotas muzikinio ugdymo procesas, tuo geresnių rezultatų pasiekia mokiniai.⁴

Mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas ugdyti mokinių gebėjimą įsivertinti ir pasitikėti savimi, sukurti aplinką, padedančią mokiniui patirti pažinimo džiaugsmą, sudominti mokinius mokomuoju dalyku ir padėti mokiniams spręsti mokymosi problemas.⁵

Edukacinė kompetencija – tai pedagogų žinios, gebėjimai ir kitos asmens savybės, lemiančios sėkmingą ugdymo procesą.

Informacinės komunikacinės technologijos ugdymo praktikoje yra vienas iš veiksnių, išlaisvinančių ugdymosi procesą iš laiko ir erdvės ribų.

Informacinių technologijų taikymo ugdymo erdvėje paskirtis:

⁴ Internetinė prieiga: <https://duomenys.ugdome.lt/saugykla/2013/01/23/Pilnas-metodiniu-rekomendaciju-tekstas.pdf>

⁵ Projektas „Bendrojo ugdymo mokytojų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų tobulinimas“ (Nr. 09.4.2-ESFA-V-715-02-0001) Dalykinių kompetencijų tobulinimo poreikio ir turinio analizė Kokybinio tyrimo ataskaita, Vilnius 2018

- kai ugdymasis neatsiejamas nuo informacinių technologijų – technologiniame pasaulyje mokiniai ugdomi;
- kai informacinės technologijos yra tiesiog pamoką papildantis aspektas.

Vykdamas nuotolinį ugdymą(si) mokytojai naudoja interaktyvias aplinkas mokymui, bendravimui su mokiniais ir jų tėvais yra kuriamos socialinės grupės interneto tinkluose, kuriose mokytojai dalijasi su mokiniais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais) naujovėmis arba skiria kūrybines užduotis.

Šiuolaikinėje ugdymo aplinkoje pedagogui tapo būtinybė įgyti žinias ir gebėjimus, sudarančius informacijos ir komunikacijos naudojimo ir taikymo kompetenciją (IKT). UNESCO (2008) teigimu, sėkmingai gyventi, mokytis ir dirbti sudėtingėjančiam, gausiam informacijos ir žinių visuomenėje, moksleiviai ir pedagogai turi mokėti efektyviai panaudoti technologijas, kurios suteikia galimybę tapti: informacinių technologijų vartotojais, informacijos ieškotojais, analizuotojais ir vertintojais, iškilusių problemų sprendėjais ir sprendimų priėmėjais, produktyvumo įrankių (priemonių) kūrybingais ir efektyviais vartotojais, komunikatoriais, bendradarbiais, leidėjais ir gamintojais, informuotais, atsakingais ir padedančiais piliečiais.

Pokalbiuose mokytojai pripažįsta IKT taikymo efektyvumą, tačiau pažymi, kad ugdymo praktikoje susiduria su tam tikrais ribotumais, susijusiais su netinkama ryšio kokybe, kuri apsunkina dalyko programos įgyvendinimą.

Mokytojų profesinis tobulėjimas apibrėžiamas kaip asmens profesinių kompetencijų – mokytojo žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų, mokėjimo mokytis ir kitų sėkmingai mokytojo veiklai ugdymo procese reikalingų savybių – ugdymas. Pedagogas turi nuolat rūpintis *asmeniniu ir profesiniu tobulėjimu*.⁶ Tai jo atsakomybė. Mokytojas, kuris yra kompetentingas, nuolatos apmąsto savo požiūrį ir kompetenciją. Jis turi žinoti, kas svarbiausia praktikoje, asmeninius standartus, vertybes ir edukacinius požiūrius, stiprybes ir silpnybes. Pritaiko savo asmeninį tobulėjimą mokyklos strategijoje.

Pedagogas:

- turi suteikti besimokantiems reikalingas žinias, išugdyti sugebėjimus bei mąstymą, reikalingą būsimai profesinei veiklai;
- pažadinti besimokančiųjų domėjimąsi bendromis šalies ir visuomenės ekonominėmis, socialinėmis problemomis, žmogaus vieta ir galimybėmis veiklos sistemoje;
- paskatinti juos siekti profesinio tobulėjimo ir profesinės karjeros;
- padėti besimokantiems pereiti į savarankišką ir atsakingą suaugusiųjų gyvenimą;
- paskatinti besimokančiuosius kūrybinei veiklai, motyvuoti domėtis kultūros vertybėmis.

Turėdami pamatines savo profesijos žinias, stebėdami ir analizuodami aplinką, pedagogai įgyja naujų žinių ir patirties, nuodugniau supranta šiuolaikines ugdymo teorijas ir taip ugdo savo srities kompetenciją. Profesinio tobulėjimo kompetenciją taip pat sudaro mokėjimas ir sugebėjimas objektyviai vertinti savo galias profesinėje veikloje išlaikant savigarbą ir pasitikint savimi, projektuoti karjerą: planuoti, sistemingai tobulinti savo profesinę veiklą.

Asmeninis nenutrūkstamas profesinis tobulėjimas – mokyti reiškia mokytis – mokytojai prisiima atsakomybę už mokymąsi visą gyvenimą. Profesinis tobulėjimas šiuolaikiniame pasaulyje

⁶ Internetinė prieiga: www.european-agency.org

suvokiamas kaip ilgalaikis, visapusiško kultūrinio augimo procesas, besiremiantis bendradarbiavimu. Svarbu, kad mokytojas nuolat mokytųsi savo darbo aplinkoje, bendradarbiautų su kolegomis, mokiniais ir jų tėvais, elgtųsi taip, kokio elgesio jis tikisi iš savo mokinių, ir šitaip nepertraukiamai dalyvautų profesinio tobulinimosi procese.⁷

Dalyko turinio įgyvendinimo ir tobulinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas parengti mokymo programą, taip pat teminį planą, formuluoti mokymo(si) tikslus bei uždavinius, atrinkti mokymo(si) metodus, tinkamus mokymo(si) tikslams pasiekti ir numatyti išteklius tiems tikslams pasiekti ir pan. Ugdymo realybėje mokytojui neišvengiamai tenka keisti ir tobulinti ugdymo turinį dėl naujų idėjų įtraukimo į konkretaus dalyko programas arba tiesiog į ugdymo(-si) procesą. Dalyko turinio tobulinimas neturi būti laikomas savaime įvykstančiu procesu, kai svarbu ne tik formaliai įvardyti dalyko turinio tobulinimą, bet iš tiesų jį būtina ir realizuoti ugdymo praktikoje. Pagrindinis ugdymo proceso tikslas – mokinių pasiekimai, laimėjimai, daroma pažanga. O tai įmanoma pasiekti tik tuomet, kaip jau buvo minėta anksčiau – kai mokosi patys mokytojai. (Mokomoji knyga mokytojams, 2008). Siekiant aukštesnių mokinių pasiekimų ir pažangos, yra svarbu keletas aspektų: pagarba mokinių įvairovei; pagalba kiekvienam mokiniui; vadovo lyderystė; darbas drauge su kitais – bendradarbiavimas su kolegomis; asmeninis nenutrūkstamas profesinis tobulėjimas.

Pagarba mokinių įvairovei – skirtybės laikomos galimybėmis ir ištekliais, kuriais grindžiamas kiekvieno mokinio ugdymasis. Individas yra laikomas „aukščiau svarbiau visko“, jis – aktyvus subjektas, kuriam reikia sudaryti sąlygas (Pedagogų rengimas Lietuvoje, 2004, 84)⁸. Tai siejama su pedagogo ir besimokančiojo asmenybės unikalumo pripažinimą bei sąlygų autonomiškam, individualizuotam bei bendradarbiaujančiam mokymui sudarymą. Naujoje ugdymo sistemoje centre yra vaikas, nesvarbu, ar tai itin gabus mokinys, ar turintis specialiųjų poreikių, ar vidutinių gebėjimų. Nuostatos ir požiūriai, kuriomis remiasi ši kompetencijų sritis reiškia, kad:

- būti kitokiu – normalu;
- mokinių įvairovę reikia vertinti palankiai, ji turi būti gerbiama ir laikoma ištekliais, praplečiančiais mokinių ugdymosi galimybes, padidinančiais mokyklos, vietos bendruomenės ir visuomenės vertę;
- kiekvieno mokinio nuomonė turėtų būti išgirsta ir gerbiama;
- mokytojas labiausiai paveikia mokinių savivertę, o tai reiškia – ir ugdymosi potencialą;
- skirstymas į kategorijas ir „etikečių“ skyrimas mokiniams gali neigiamai paveikti jų mokymąsi.

Esminės žinios ir supratimas, sietini su šia kompetencijų sritimi:

- supratimas apie mokinių įvairovę (ji kyla dėl pagalbos poreikio, socialinės-ekonominės situacijos ir t. t.);
- patys mokiniai gali būti ištekliais, mokantis apie įvairovę – tiek sau patiems, tiek savo bendramoksliams;
- mokiniai mokosi skirtingai, mokymosi stilių pažinimas gali padėti patobulinti kiekvieno mokinio mokymąsi;

⁷ Švietimo problemos analizė, Lietuvos mokytojų didaktinė kompetencija 2006, Vilnius,

⁸ Pedagogų rengimas Lietuvoje. Pertvarkos pastangos.(2004). Sud. Totoraitis R., Briedis M., Gudaitytė D. Vilnius, Danieliaus leidykla.

- mokykla tai bendruomenė ir socialinė aplinka, kuri turi poveikį mokinio savivertei ir ugdymosi potencialui;
- mokyklos ir klasės populiacija nuolat kinta;
- įvairovė nėra statiška samprata.

Esminiai gebėjimai ir įgūdžiai, sietini su šia kompetencijų sritimi, reiškia:

- mokytis kaip mokytis iš skirtybių;
- atrasti ir įvaldyti tinkamiausius būdus atsižvelgti į įvairovę visose įmanomose situacijose;
- atsižvelgti į įvairovę įgyvendinant mokymo programą;
- naudotis mokymosi stilių įvairove ugdymo procese kaip ištekliais;
- padėti kurti mokyklos bendruomenę, kuri gerbia, skatina ir džiaugiasi mokinių visų mokinių pasiekimais.⁹

Pagalba kiekvienam mokiniui: mokytojai puoselėja aukštus lūkesčius dėl kiekvieno mokinio pasiekimų;

Pagalbos teikimo principai:

- lygios galimybės – kiekvienam mokiniui užtikrinamas pagalbos prieinamumas;
- visuotinumumas – pagalba teikiama visiems mokiniams, kuriems jos reikia;
- individualizmas – pagalba teikiama atsižvelgiant į konkretaus mokinio problemas;
- veiksmingumas – pagalba suteikiama laiku ir atitinka mokinio mokymosi galias;
- kompleksiskumas – pagalba teikiama pagal poreikį kartu su kitomis pagalbos mokiniui teikimo formomis.

Vadovo lyderystė: vadovo įsipareigojimas mokyklai; vadovo dėmesys mokymuisi; vadovo, kaip ugdymo profesionalo, vertinimas; aukšti vadovo lūkesčiai mokyklos rezultatams.

Darbas drauge su kitais – bendradarbiavimas ir darbas komandoje yra pagrindiniai visų mokytojų veiklos būdai. Mokytojo darbe ypatingai svarbi yra bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija, kuri padeda spręsti daugelį kasdienių mokyklos problemų – svarbūs tokie komponentai kaip tarpusavio supratimas, empatiškumas, pagarba. Bendradarbiavimo kompetencijos turėjimas sukuria prielaidas kryptingai pedagoginei sąveikai, dialogui siekiant ugdymo kokybės.

Remiantis pedagogine literatūra, mokinio pasiekimai ir pažanga priklauso nuo mokinių mokymosi ir nuo mokytojo asmeninio meistriškumo.

Mokymosi socialumas – mokinių mokymasis bendraujant ir bendradarbiaujant. Mokiniai motyvuojami mokytis bendradarbiaujant su bendramoksliais įvairios sudėties mokinių grupėse ar klasėse, kai jie padeda vieni kitiems mokantis, kai vyresnių klasių mokiniai priskiriami žemesnių klasių mokinių mentoriais ir t.t. Mokiniai geba viešai išsakyti savo mintis ir išklausti kitus, klausti, diskutuoti, ginti savo nuomonę, paaiškinti požiūrį, drauge analizuoti ir spręsti problemas, kurti bendrą supratimą, sprendimus ar darbus.

Mokymosi konstruktyvumas – mokinių mokymosi sąmoningas ir aktyvus demonstravimas, kai mokiniai skatinami sieti išmokus dalykus ir asmenines patirtis su nežinomais dalykais, kuriant prasmingus ryšius. Jie mokomi vizualizuoti ir paaiškinti savo mąstymą, pademonstruoti įgūdžius, gebėjimus.

Mokinių savivaldumas – mokinių savarankiškumo apraiškos, savaveiksmiškumas, vadovavimas sau, individualios veiklos refleksija. Kiekvienoje pamokoje kiekvienam mokiniui,

⁹ Internetinė prieiga: www.european-agency.org: Inkluzinio švietimo mokytojo profilis

padedant mokytojui, sudaroma galimybė kelti sau pamokos uždavinį, rinktis užduočių atlikimo būdą. Mokinys mokomas susirasti reikiamą informaciją ir priemones. Mokiniai yra aktyvūs pamokos dalyviai, nebijo klausti, prašyti pagalbos, papildomo paaiškinimo. Kiekvienos pamokos pabaigoje kiekvienas mokinys įsivertina savo mokymosi patirtį ar asmeninę pažangą. Mokytojai, remdamiesi mokinių refleksija apie individualią mokymosi patirtį, tikslina trumpalaikius pamokų planus, teikia mokiniui individualią konsultaciją, koreguoja mokinio mokymosi tikslus.

Mokinių savivaldumas mokantis, mokymosi konstruktyvumas, mokymosi socialumas – tai siekiamybė kasdieniniame mokytojo darbe – ugdymo(si) procese. Pagal Geros mokyklos koncepciją (2015) ugdymasis (mokymasis): dialogiškas ir tyrinėjantis; atviras ir patirtinis (pagrįstas abejone, tyrinėjimu, eksperimentavimu ir kūryba, teise klysti, rasti savo klaidas, jas taisyti); personalizuotas (suasmenintas) ir savivaldis (pagrįstas asmeniniais poreikiais ir klausimais, mokymosi uždavinių, tempo, būdų, šaltinių ir partnerių pasirinkimu, savistaba ir įsivertinimu); interaktyvus (pagrįstas sąveikomis ir partnerystėmis, dialogiškas, bendruomeninis, tinklinis, peržengiantis mokyklos sienas (globalus)); kontekstualus, aktualus (ugdantis įvairias šiuolaikiniam gyvenimui būtinas kompetencijas, susietas su gyvenimo patirtimi, rengiantis spręsti realias pasaulio problemas, naudotis šaltinių ir informacinių technologijų įvairove).

Mokytojo asmeninis meistriškumas:

- supranta mokymosi visą gyvenimą vertę ir turi nuostatą nuolat mokytis;
- geba rekonstruoti ir reflektuoti savo veiklą, siekdamas ją tobulinti ir atpažinti savo kompetencijas;
- geba parengti ugdomosios ir metodinės veiklos dokumentų aplanką, jį pristatyti ir vertinti.¹⁰

Mokytojas įsivertina savo veiklos stipriąsias ir tobulintinas sritis, įsivertinimą aptaria su kolegomis metodinėje grupėje (taryboje). Atsižvelgdamas į įsivertinimo rezultatus planuoja profesinį tobulėjimą. Ugdymo procese taiko kvalifikaciniuose renginiuose įgytas žinias ir gebėjimus, analizuoja jų poveikį savo praktinės veiklos veiksmingumui. Įvardija savo kvalifikacijos tobulinimo poreikius. Nuolat tobulina kvalifikaciją, derindamas institucijos personalo kvalifikacijos tobulinimo strategiją ir savo poreikius. Geba taikyti švietimo naujoves; geba naudotis įvairiais informaciniais ir komunikaciniais šaltiniais; geba tobulinti savo kvalifikaciją.¹¹

Pedagogo kompetencija yra vienas iš veiksnių, lemiančių ugdymo kokybę.

Muzikos/dailės mokytojo dalykinė kompetencija suprantama kaip muzikos/dailės mokytojo žinios, gebėjimai, požiūriai, vertybės ir kitos asmeninės savybės, lemiančios sėkmingą jo veiklą muzikinio/dailės ugdymo srityje. Akcentuojama ne tik muzikos/dailės dalyko sisteminių pagrindų, integracinių ryšių su kitais dalykais, bet ir jo praktinės reikšmės išmanymas, mokėjimas panaudoti muzikos/dailės dalyką mokinių kompetencijoms ugdyti(s). Profesionali muzikos/dailės mokytojo muzikinė/dailės raiška – būtina kiekvieno kompetentingo muzikos/dailės mokytojo veiklos sąlyga; svarbu taikyti muzikos/dailės atlikimo įgūdžius įgyvendinant meninius – pedagoginius tikslus pamokoje, mokinių ugdyme.

Mokytojas turi suvokti mokyklą kaip bendruomenę, kurios nariai mokosi bendraudami vieni su kitais. Geriausi mokytojai – tie, kurie su savo mokiniais yra ypač nuoširdūs.

Pedagogas turi gebėti planuoti ugdymo(si) turinį, suvokti tikslus ir uždavinius; organizuoti ugdymo(si) veiklą; motyvuoti ir organizuoti įvairių gebėjimų ir poreikių ugdytinius bendrai ir

¹⁰ Švietimo problemos analizė, Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas, Nr. 5, rugpjūtis, 2010

¹¹ Čiužas R. Mokytojo kompetencijos, Profesinio meistriškumo siekis, mokslo monografija, Vilnius, 2010

individualiai muzikinei/dailės srities veiklai; taikyti muzikos/dailės srities atlikimo įgūdžius mokinių ugdyme; panaudoti kūrybiškos muzikinės veiklos įgūdžius muzikos/dailės pamokoje, chore, orkestre; dalyvauti mokyklos projektinėje veikloje; išmanyti muzikos/ dailės srities kalbos, istorijos, estetikos, filosofijos, psichologijos, etnokultūros pagrindus; žinoti ir vertinti įvairių muzikinio/dailės srities ugdymo metodikų ypatumus, programas, vadovėlius; taikyti šiuolaikines ugdymo(si) technologijas bei mokymo(si) metodus; išmanyti neformaliojo muzikinio/dailės srities ugdymo principus, mokinių muzikinės/dailės srities veiklos specifiką.¹² Mokytojo sąveika su mokiniais yra nuolat kintanti, daugialypė, nereguliari. Jis turi elgtis lanksčiai, ypač netikėtomis situacijomis. Mokytojas atsakingas už mokinių aktyvumą.

Muzikos/dailės srities pedagogui būdingos tokios asmeninės savybės kaip jautrumas, altruizmas, kūrybingumas, gebėjimas ieškoti ir atrasti įkvėpimą bei sudominti ugdytinius; muzikos/dailės srities pedagogo muzikinio/dailės srities proceso valdytojo veiklos srityje pasireiškia muzikinio/dailės srities ugdymo proceso valdytojo kompetencija, kuri atsiskleidžia per gebėjimą planuoti ir organizuoti muzikinio/dailės srities ugdymo procesą, motyvuoti mokinius ir teikti jiems pagalbą ugdant jų gebėjimus; bendraujančio ir bendradarbiaujančio su muzikinio/dailės srities ugdymo proceso dalyviais veiklos srityje pasireiškia bendraujančio ir bendradarbiaujančio su muzikinio/dailės srities ugdymo dalyviais kompetencija, kuri pasirodo per gebėjimą komunikuoti, pasitelkiant geranoriškumą, toleranciją, komunikavimą mokant(is), tolerancija, gebėjimą vykdyti socialinius projektus, domėjimąsi muzikinio/dailės srities pasaulio naujovėmis bei psichologinių žinių ir gebėjimų taikymą; muzikos/dailės srities pedagogo, kaip nuolat tobulėjančio, veiklos srityje išryškėja nuolat besimokančiojo kompetencija. Ji pasireiškia gebėjimu nuolatos mokytis, pasitelkiant savo ir kitų kolegų patirtį, reflektuoti bei skatinti tą daryti ir mokinius, gebėjimu lavinti savo asmeninius muzikinius/dailės srities įgūdžius.

Siekdama būti efektyvi, mokykla turi tapti *besimokančia organizacija* – tai reiškia būti institucija, kuri mokosi ir organizacija, kuri skatina mokytis savo žmones, sudaro sąlygas savo narių augimui kvalifikacine prasme ir sugeba nuolat adaptuotis, keistis, persitvarkyti, reaguodama į žmonių poreikius, norus, siekius, Stoll L., Fink D., (1998). *Besimokanti organizacija* – tai tokia organizacija, kuri yra sukūrusi ir sugeba palaikyti mokymosi aplinką visuose organizacijos lygiuose, kai nuolat yra žadinama ir stimuliuojama visų šių organizacijos narių, nepriklausomai nuo jų padėties organizacijoje ar išsilavinimo, mokymosi jėgos ir pasitenkinimas įvaldomais vis naujais mokymosi gebėjimais, reikalingais siekti maksimalaus kiekvieno nario bei visos organizacijos ar atskirų struktūros veiklos efektyvumo. Jucevičienė P., (2001).

Besimokančioms organizacijoms, skatinančioms kitus tobulėti, būdinga keletas bruožų. Jos, kaip institucijos:

- tiki mokytojų profesionalumu ir supranta, kad mokiniai nėra standartizuoti, o mokymo procesas nėra rutina;
- patiki mokytojams priimti tokius sprendimus, kurie būtų naudingi ugdytiniams;
- skatina personalo augimą, rūpinasi mokytojų mokymuisi ir investavimu į juos;
- skatina mokytojus dalyvauti mokyklos valdyme;
- palaiko bendradarbiavimą, kuriuo siekiama tobulėti. Vienas pagrindinių besimokančios organizacijos siekių – palaikyti nuolatinio mokymosi ir bendros veiklos normas gerbiant mokinių ir mokytojų individualumą;

¹² Lasauskienė J. Muzikos Mokytojo Veikla ir kompetencijos, Mokslo studija, 2010, Vilnius

- ieško kelių, kaip priimti į darbą, patraukti ir ugdyti naujus, gabius organizacijos narius;
- siekia pakeisti svarbiausius dalykus – keičia tai, kas priklauso nuo jų, tada pereinama prie platesnių permainų. Stoll L., Fink D., (1998).

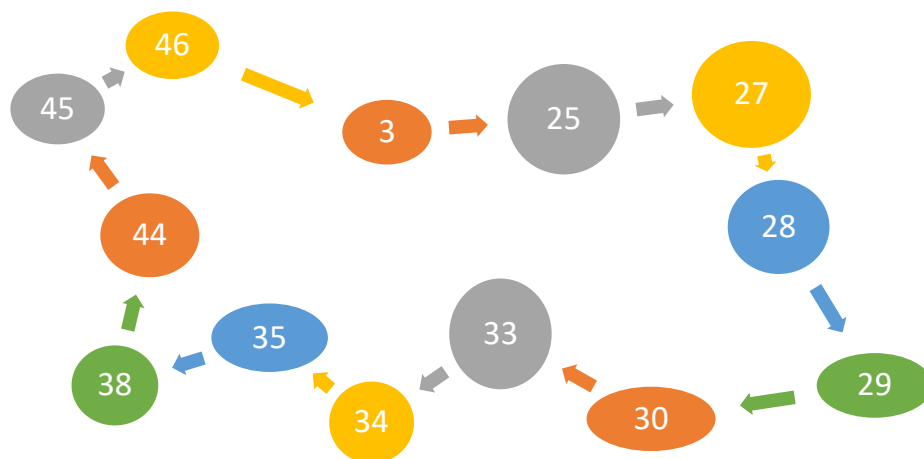
Mokyklos pedagogų požiūrio į profesinių kopetencijų tobulinimą ir jų poveikį mokinių pasiekimams ir pažangai tyrimo rezultatai ir analizė

Tyrimas atliktas 2020 m. rugsėjo – gruodžio mėnesį.

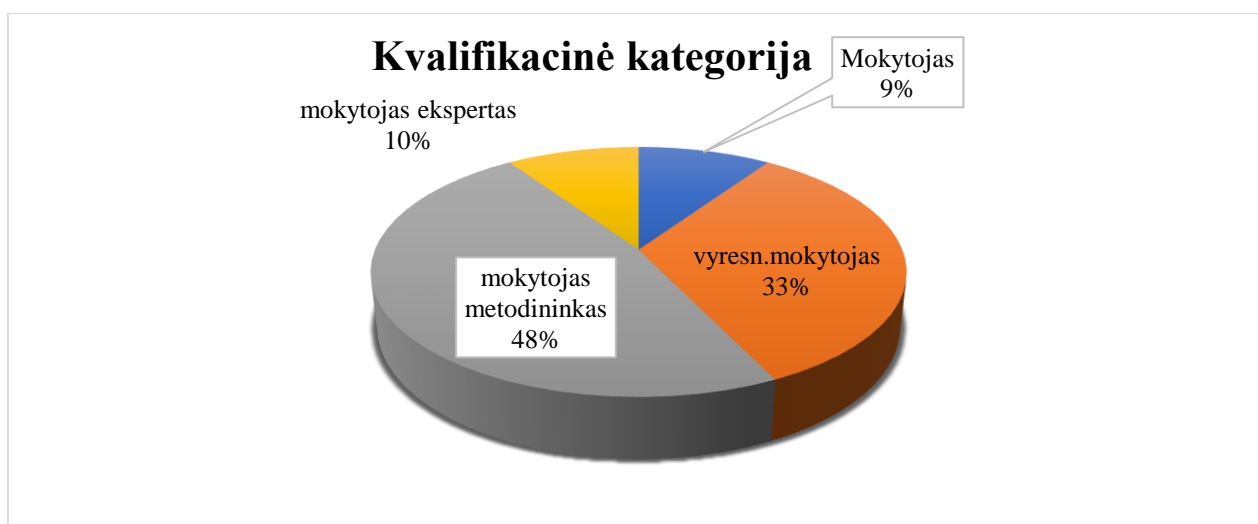
Tyrimą atliko mokytoja metodininkė Loreta Venslavičienė.

Tyrimo dalyvavo Kupiškio meno mokyklos 22 pedagoginiai darbuotojai ir 2 mokyklos vadovai.

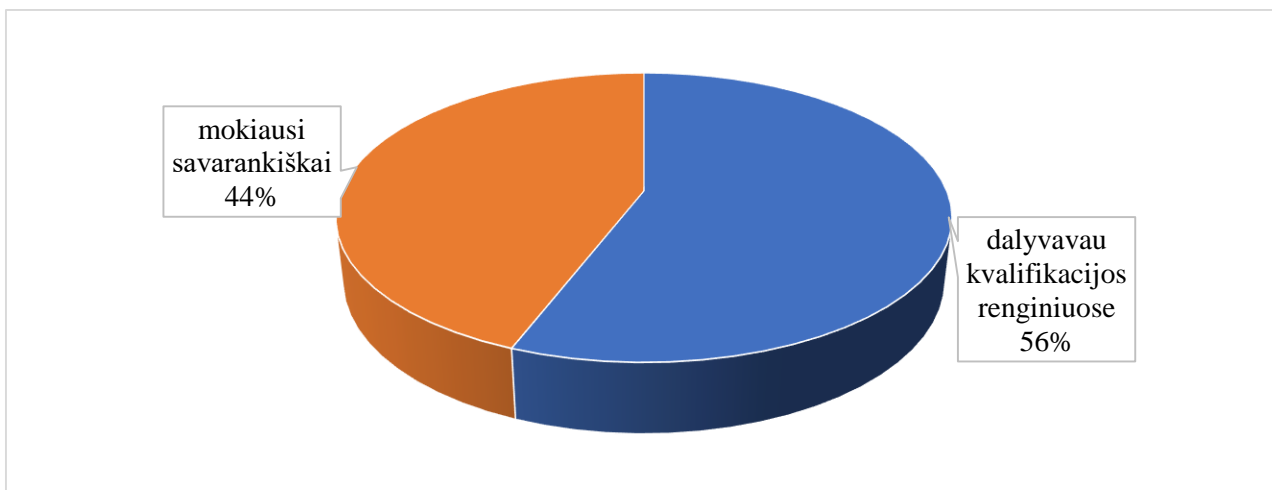
Apklausoje dalyvavusių pedagogų darbo stažas:

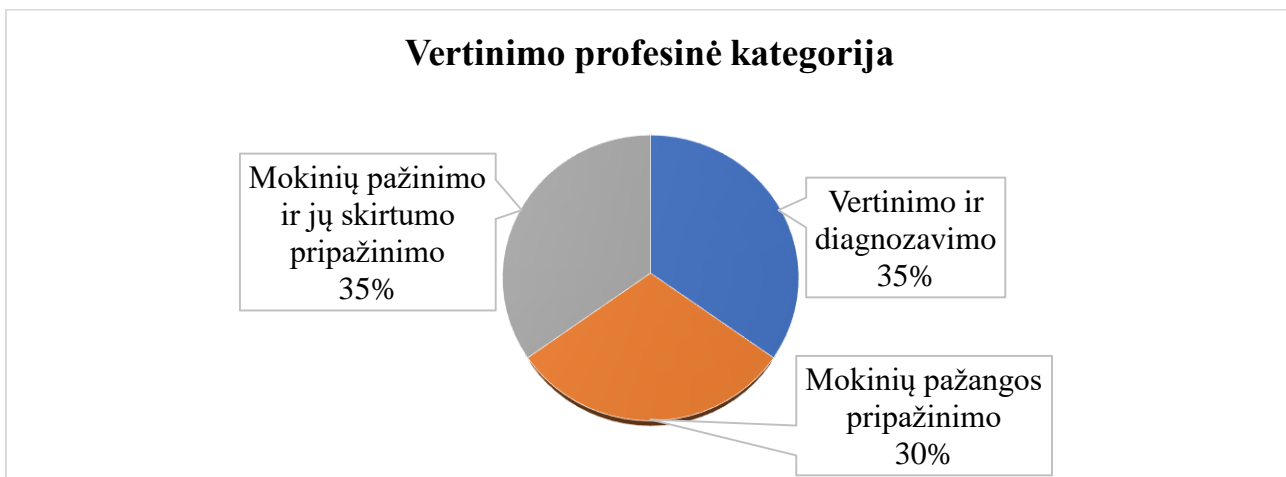
Pedagogų, atsakiusių į anketos klausimus, turima kvalifikacinė kategorija:

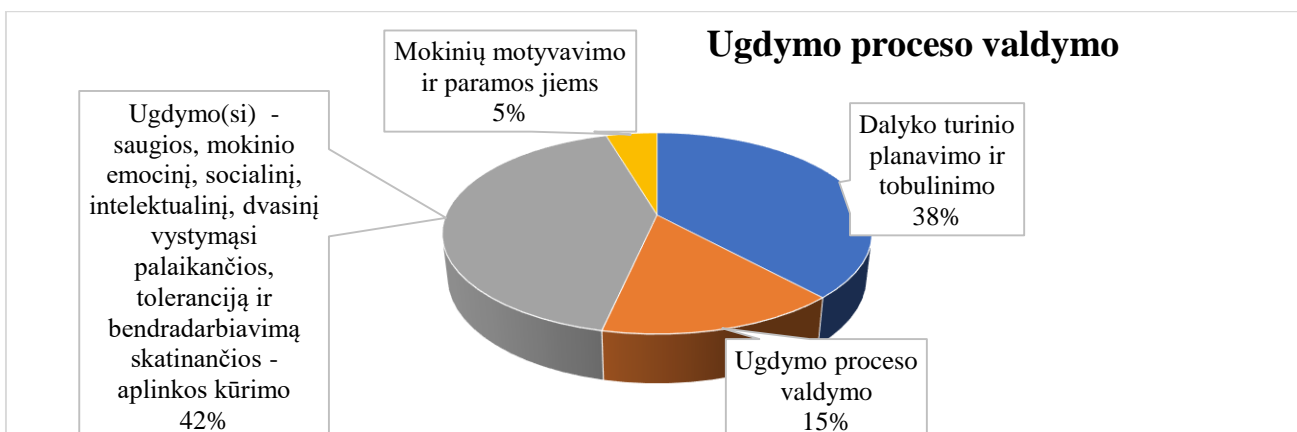
Pagal pateiktus atsakymus į klausimą, kaip pedagogai kėlė savo kvalifikaciją 2019/2020 m.m., išryškėjo, kad 44% pedagogų mokėsi savarankiškai, o 56% dalyvavo kvalifikacijos kėlimo renginiuose.

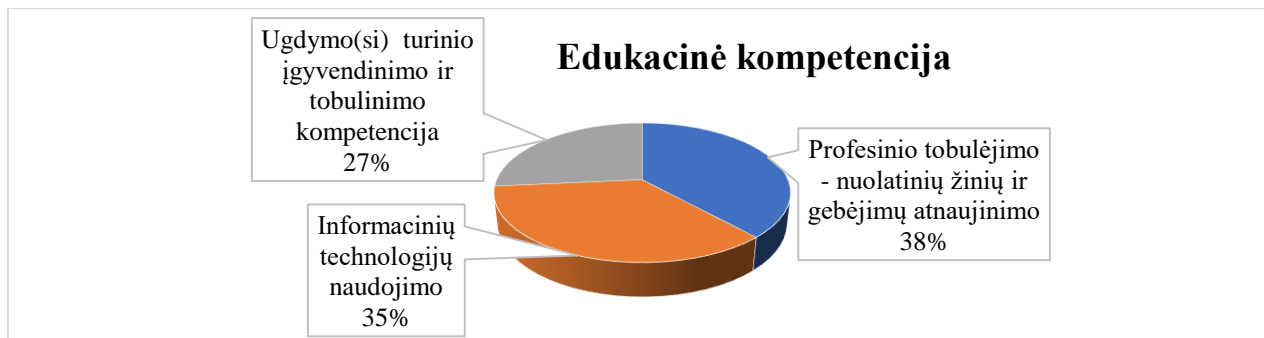
Per 2019/2020 m. m. 32% pedagogų tobulino mokinių pažinimo ir jų skirtumo pripažinimo; 36% tobulino vertinimo ir diagnozavimo kompetenciją, o 32% tobulino mokinių pažangos pripažinimo kompetencijas.

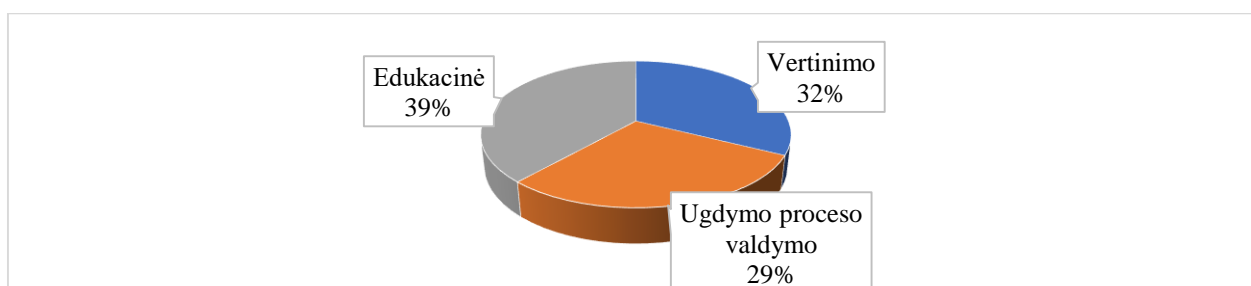
2019/2020 m.m. 42% mokyklos pedagogų tobulino *ugdymo(si)*– saugios, mokinio emocinį, socialinį, intelektualinį, dvasinį vystymąsi palaikančios, toleranciją ir bendradarbiavimą skatinančios – *aplinkos kūrimo* profesinę kompetenciją; 5% mokyklos mokytojų turėjo galimybę tobulinti mokinių motyvavimo ir paramos jiems teikimo profesinę kompetenciją. Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo profesinę kompetenciją tobulino 38% mokyklos mokytojų.

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimo ir tobulinimo, kompetenciją 2019/2020 m.m tobulino 27% mokyklos pedagogų. Profesinio tobulėjimo – nuolatinių žinių ir gebėjimų atnaujinimo – kompetenciją tobulino 38% ugdytojų, informacinių technologijų naudojimo kompetenciją lavino 35% mokytojų.¹³

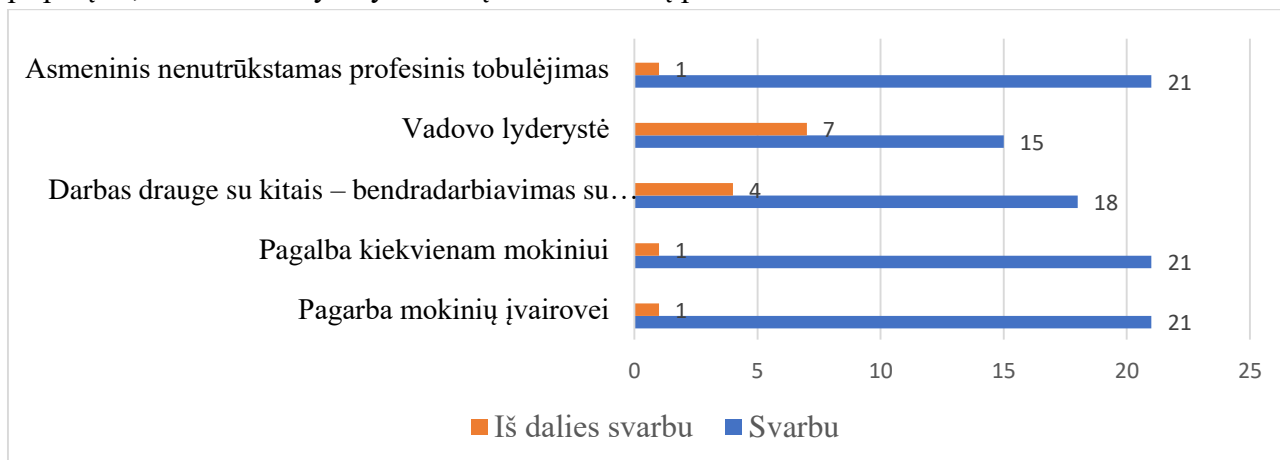

APIBENDRINIMAS

Edukacinę kompetenciją tobulino 39% pedagogų, vertinimo – 32%, o ugdymo proceso valdymo kompetenciją tobulino 29% mokyklos ugdytojų.

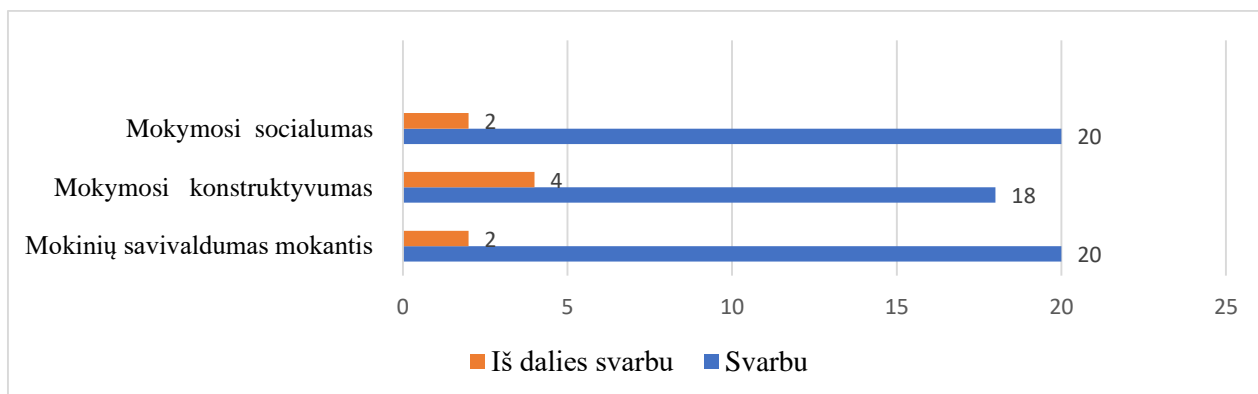
Mokytojai siekia ir tikisi aukštesnių kiekvieno mokinio pasiekimų. Pedagogams dalijantis savo supratimu, kas jiems yra svarbu, siekiant geresnių mokinių pasiekimų ir pažangos, daroma prielaida, kad puoselėjant aukštus lūkesčius dėl kiekvieno mokinio pasiekimų – asmeninis nenutrūkstamas profesinis tobulėjimas yra svarbus jo darbe – taip atsakė 21 pedagogas; 15 pedagogų pripažįsta, kad vadovo lyderystė turi įtakos mokinių pasiekimams.

¹³ http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/sv_problema_5.pdf

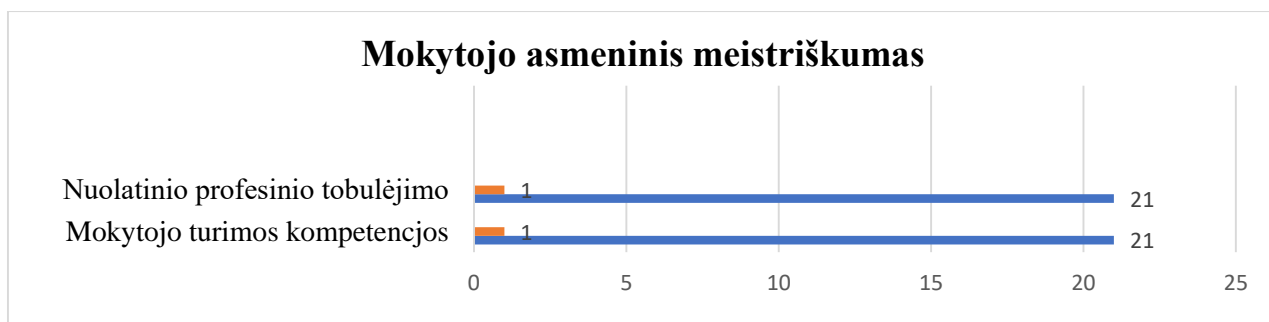
Siekiant aukštesnių moksleivių pasiekimų ir geresnės pažangos, pastebima, kad ir bendradarbiavimas su kolegomis gali būti vienas iš svarbių veiksnių, nes 18 pedagogų mano, kad tai yra svarbu, o tik 4 pedagogai galvoja, kad tai yra svarbu iš dalies. Kadangi kiekvienas mokinys yra unikalus – tai pagarba mokinių įvairovei, kai skirtybės laikomos galimybėmis, pagalba kiekvienam mokiniui – svarbūs aspektai, siekiant aukštesnių pasiekimų: 21 pedagogas teigia, kad tai yra svarbu.

Pedagogai buvo paklausti, kaip svarbu pedagogams yra mokinių mokymosi požymiai – socialumas, mokymosi konstruktyvumas ir mokinių savivaldumas.

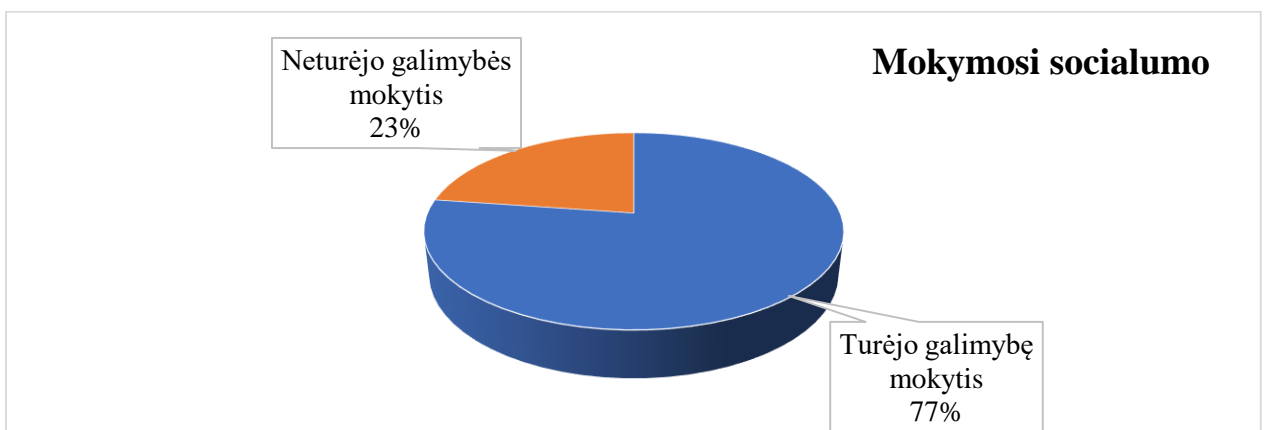
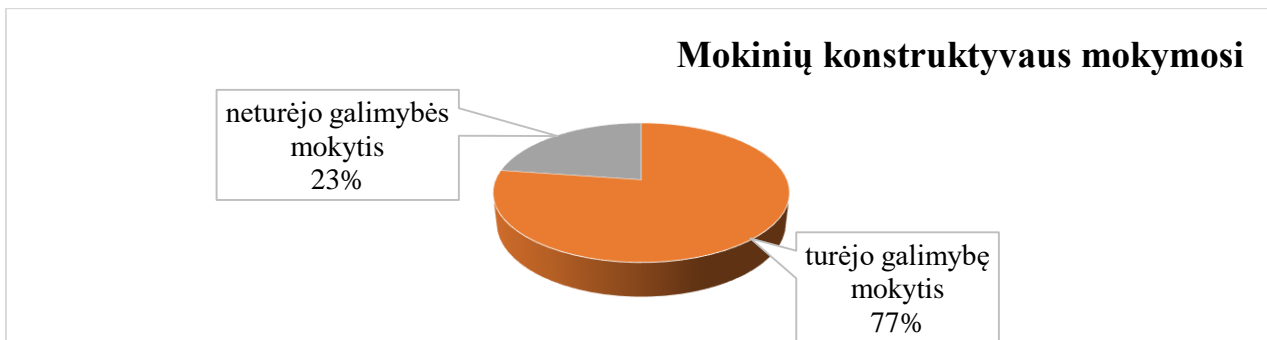
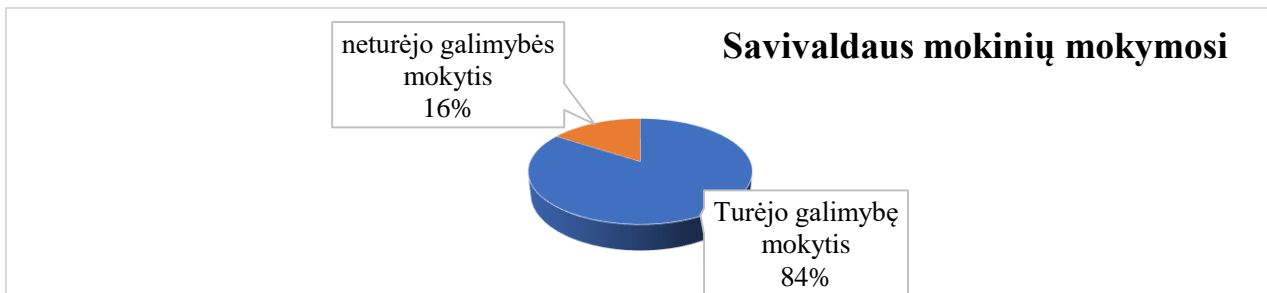
Pagal pateiktus atsakymus, daroma prielaida, kad mokymosi socialumas ir mokinių savivaldumas mokantis – svarbūs aspektai, lemiantys mokinio pasiekimus ir pažangą: 20 pedagogų mano, kad tai yra svarbu; 18 mokytojų pateikia atsakymus, kad mokinių mokymosi konstruktyvumas yra svarbus ir turi įtakos pasiekimams ir pažangai, o 4 ugdytojai teigia, kad tai yra svarbu iš dalies.

Pedagogų atsakymuose išreikšta nuomonė, reikšminga mokinių gebėjimų aktualizavimui, mokinių pasiekimams ir pažangai – mokytojo turimos ir nuolatinio tobulėjimo kompetencijos yra svarbios – taip mano 21 pedagogas.

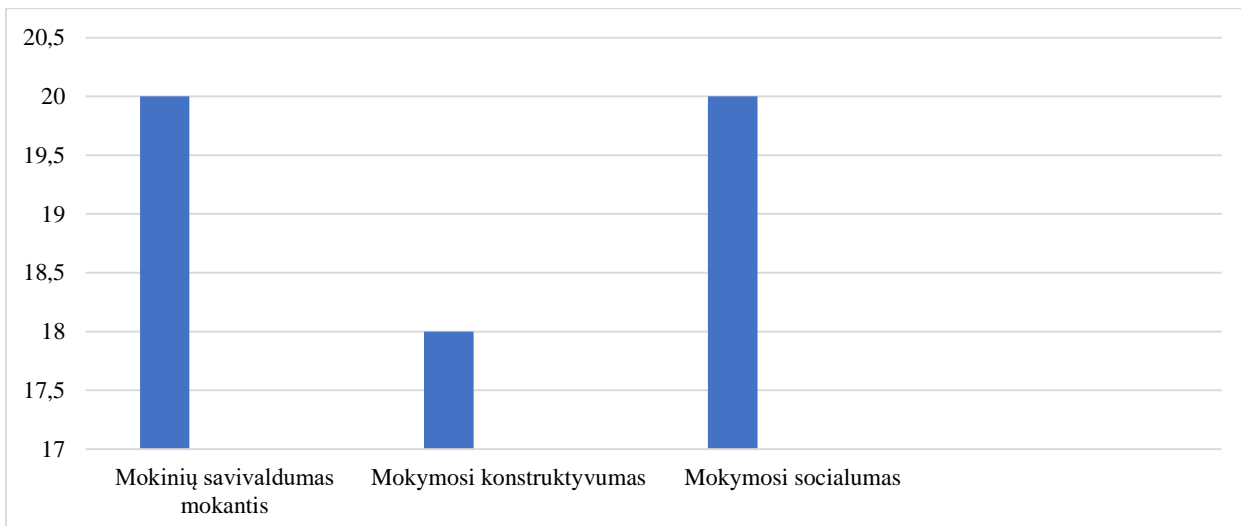

Pedagogo vienas iš svarbiausių darbo tikslų turėtų būti mokinio įsitraukimo į ugdymosi procesą strategija, sudaranti sąlygas mokytis savivaldžiai ir padedanti vaikams pasiekti sėkmę. Svarbu įtraukti vaiką į mokymosi procesą ir stengtis, kad tai, ko mokoma, įgalintų mokinių aktyviai veikti.

Pedagogai buvo paprašyti prisiminti, ar jie 2019/2020 m.m. turėjo galimybę dalyvauti kvalifikacijos kėlimo renginiuose, ar domėtis savarankiškai apie požymius, turinčius reikšmės mokinių įsitraukimo į ugdymosi procesą strategijas. Pagal pateiktus atsakymus matome, kad 84% pedagogų turėjo galimybę tobulinti savo žinias savivaldaus mokinių mokymo(si); 77% turėjo galimybę tobulinti savo žinias apie mokinių konstruktyvų mokymąsi ir mokinių socialumo.

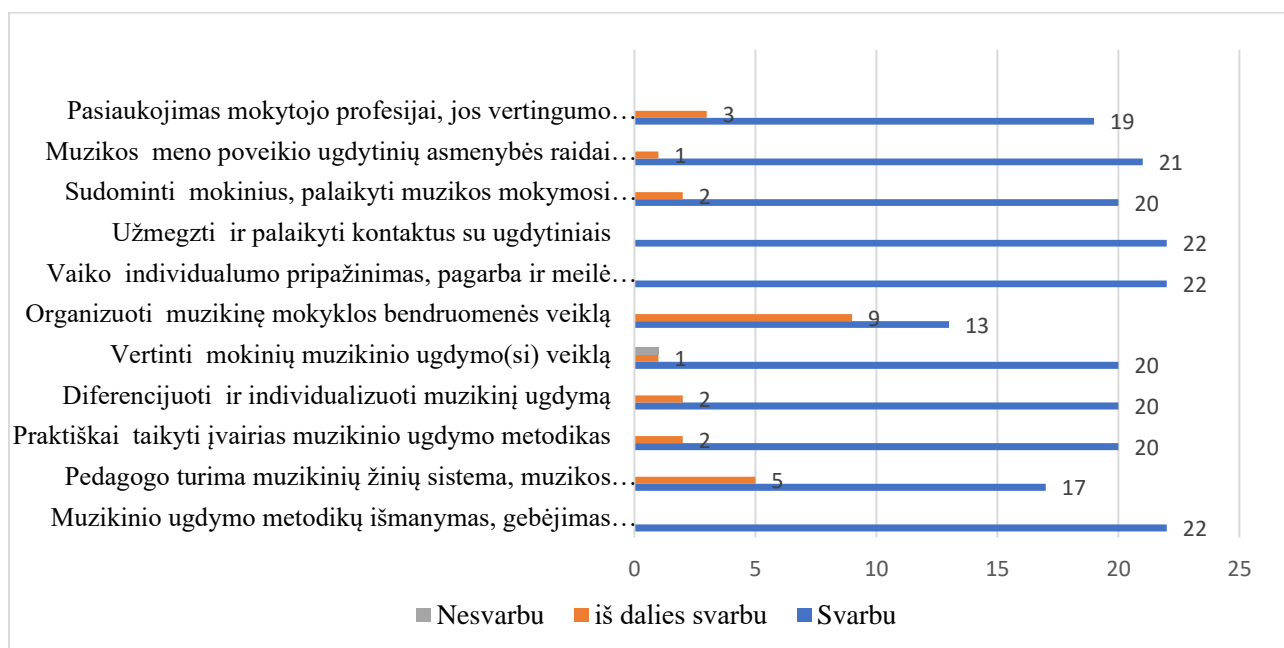

APIBENDRINIMAS

98% pedagogų mokėsi apie mokinių savivaldumą mokantis ir mokymosi socialumą, o 80% gilino žinias apie mokinių mokymosi konstruktyvumą.

Kaip buvo minėta anksčiau, muzikos/dailės srities mokytojo profesinė kompetencija suprantama kaip muzikos/dailės srities mokytojo žinios, gebėjimai, požiūriai, vertybės ir kitos asmeninės savybės, lemiančios sėkmingą jo veiklą muzikinio/dailės srities ugdymo srityje. Akcentuojama ne tik muzikos/dailės srities dalyko sisteminių pagrindų, integracinių ryšių su kitais dalykais, bet ir jo praktinės reikšmės išmanymas, mokėjimas panaudoti muzikos/dailės srities dalyką mokinių kompetencijoms ugdyti(s). Siekiant sužinoti, kokius gebėjimus mokytojai įvardina kaip svarbius ar iš dalies svarbius mokinių pasiekimams ir pažangai, buvo pateiktas sekantis klausimas: kokie mokytojo gebėjimai daro įtaką mokinių pasiekimams ir pažangai?

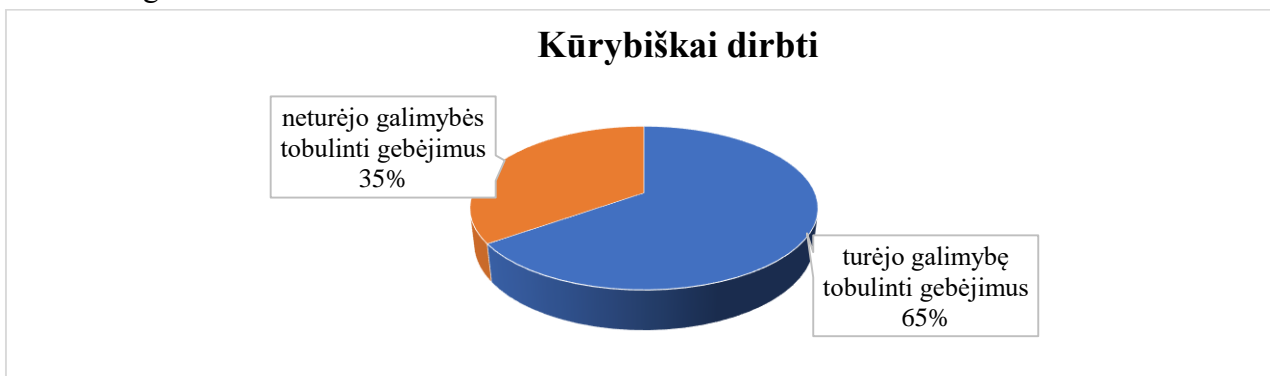
Pedagogų gebėjimai, turintys reikšmę mokinių pasiekimams ir pažangai – muzikinio/ dailės srities ugdymo metodikų išmanymas, gebėjimas jas kūrybingai taikyti pedagoginėje veikloje užmegzti ir palaikyti kontaktus su ugdytiniais; vaiko individualumo pripažinimas, pagarba ir meilė mokiniams – 22 pedagogai įvardino kaip svarbius. Pasiuokojimas mokytojo profesijai, jos vertingumo supratimas, pasitenkinimas pedagogine veikla – tai gebėjimas, kurį svarbiu įvardino 19 pedagogų. Sudominti mokinius, palaikyti muzikos/dailės srities mokymosi motyvaciją; vertinti mokinių muzikinio/dailės srities ugdymo(si) veiklą; diferencijuoti ir individualizuoti muzikinį/dailės srities ugdymą; praktiškai taikyti įvairias muzikinio/dailės srities ugdymo metodikas – tokius gebėjimus 20 pedagogų įvardino svarbiais, siekiant aukštesnių mokinių pasiekimų.

Gebėjimas organizuoti muzikinę/dailės srities mokyklos bendruomenės veiklą yra svarbus 13 pedagogų siekiant mokinių pažangos ir aukštesnių pasiekimų, o 9 įvardino tokį gebėjimą iš dalies svarbiu.

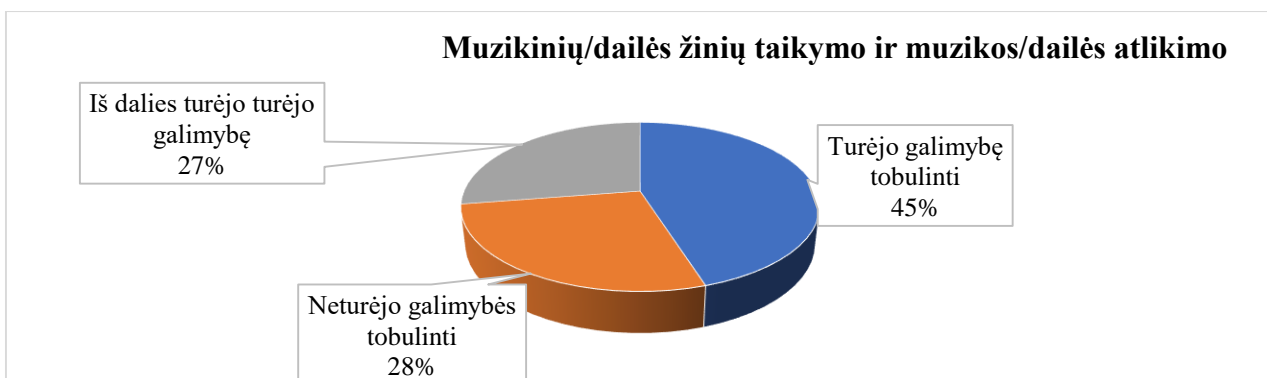
Pedagogo turima muzikinių/dailės srities žinių sistema, muzikos/dailės srities atlikimo gebėjimai yra svarbūs 17 pedagogų, 5 pedagogai šį gebėjimą įvardina iš dalies svarbiu gebėjimu.

Mokytojas turi sugebėti ugdyti visapusišką asmenybę, skatinti jos saviraišką. Svarbu, kad mokytojai būtų kūrybingos asmenybės, pasižyminčios ne tik dalykinėmis žiniomis ir sugebėjimais, bet ir vertingomis asmeninėmis savybėmis, sąlygojančiomis visapusišką ugdytinio asmenybės plėtrą.

Mokytojai taip pat yra ugdymo proceso dalyviai, lemiantys nuolatinį jo atsinaujinimą ir plėtrą. Mokytojų pasirengimas yra svarbiausia švietimo kaitos bei asmenybės ir visuomenės interesų tenkinimo sąlyga. Be to, vykstant sparčiai mokymo(si) technologijų kaitai, mokytojas turi įvaldyti naujas komunikacines ir informacines technologijas, stiprinti kritinio ir kūrybinio mąstymo įgūdžius, aktyviai dalyvauti kultūros kaitoje. Todėl dalyvaujantys švietimo kaitoje mokytojai privalo keisti savo veiklines nuostatas. Pedagogams buvo pateiktas klausimas, norint sužinoti, ar pedagogai 2019/2020 m.m turėjo galimybę tobulinti savo skirtingus gebėjimus dalyvaujant kvalifikacijos kėlimo renginiuose ar mokantis savarankiškai.

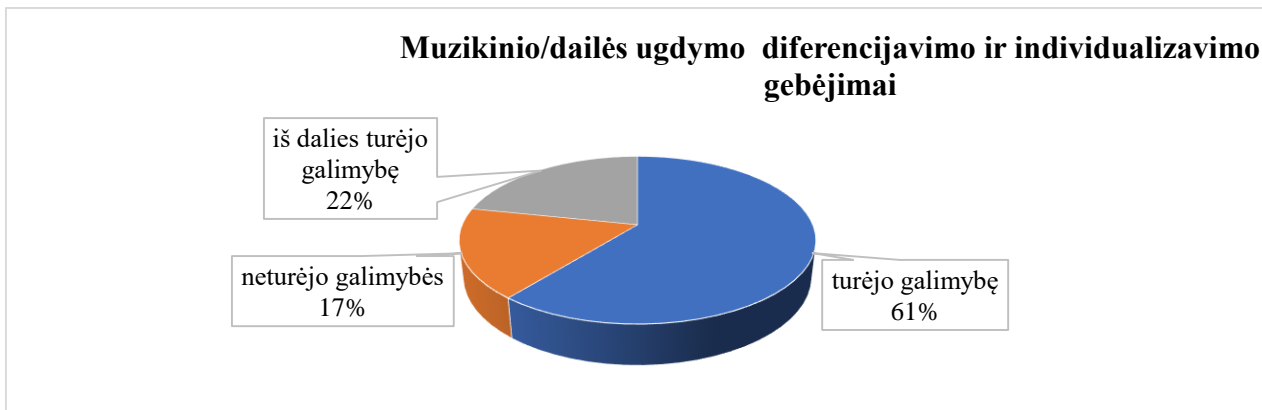
65% pedagogų turėjo galimybę tobulinti savo gebėjimą – kūrybiškai dirbti, o 35% mokytojų tokios galimybės neturėjo.

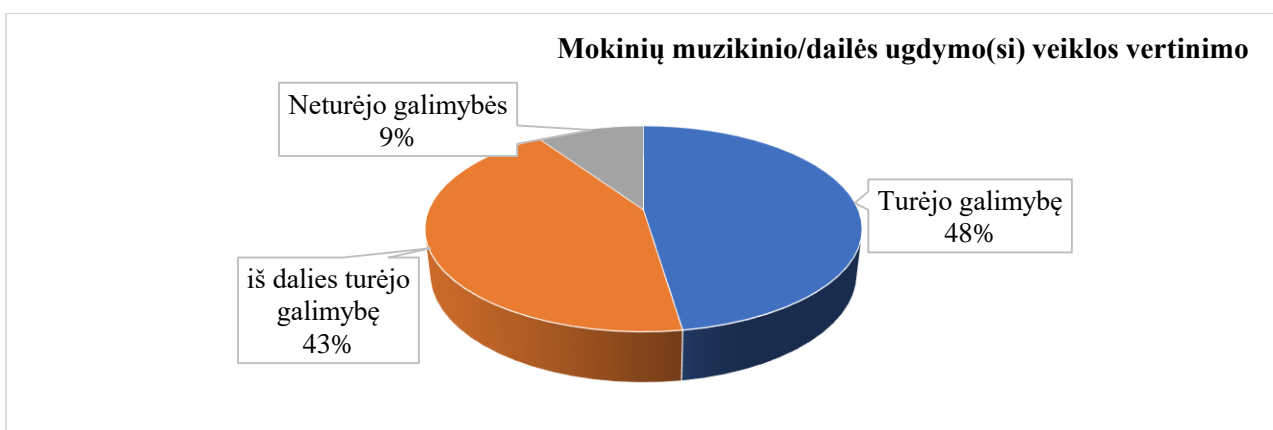
Muzikinių/dailės srities žinių taikymo ir muzikos/dailės srities atlikimo gebėjimą tobulino 45% pedagogų, 28% tokios galimybės – tobulinti gebėjimą – neturėjo, o 27% šį gebėjimą tobulino tik iš dalies.

68% pedagogų tobulino savo gebėjimą – susipažinti ir mokėti praktiškai taikyti įvairias muzikinio/dailės srities ugdymo metodikas, o 32% tai patobulino šį gebėjimą iš dalies.

Muzikinio/dailės srities ugdymo diferencijavimo ir individualizavimo gebėjimą tobulino 61% pedagogų, 22% tobulino iš dalies, o 1% pedagogų neturėjo tam galimybes.

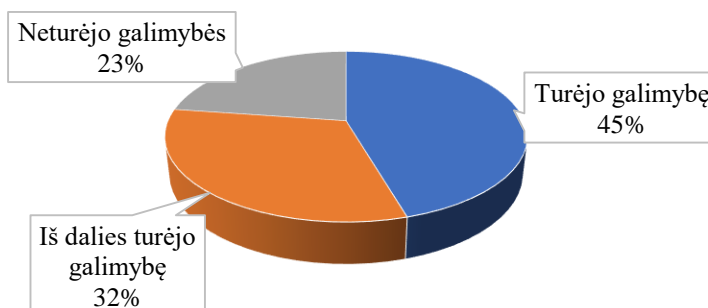

Pedagogų gebėjimas – mokinių muzikinio/dailės srities ugdymo(si) veiklos vertinimo – 2019/2020 m.m. buvo tobulinamas 48% pedagogų, 43% šį gebėjimą tobulino iš dalies, o 9% mokytojų neturėjo galimybes tobulinti mokinių muzikinio/dailės srities ugdymo(si) veiklos vertinimo gebėjimo.

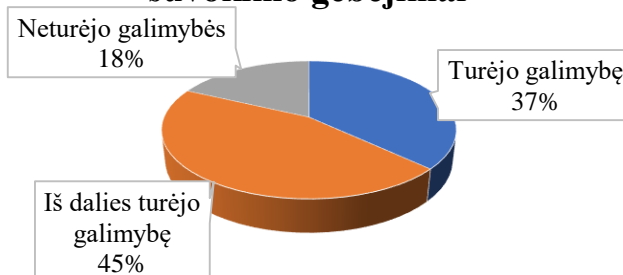
Muzikos/dailės mokymosi motyvacijos stiprinimo gebėjimas buvo tobulinamas 68% pedagogų, 27% mokytojų tobulino šį gebėjimą iš dalies, o 5% mokytojų neturėjo galimybes tobulinti muzikos/dailės mokymosi motyvacijos stiprinimo gebėjimo.

Bendruomenės (mokyklos, socialinių partnerių) veiklos organizavimo gebėjimai

Sekantis gebėjimas, apie kurį buvo norima sužinoti, kaip sekėsi tobulinti, tai – bendruomenės (mokyklos, socialinių partnerių) veiklos organizavimo gebėjimas. Šį gebėjimą tobulino 45% pedagogų, 32% pedagogų turėjo galimybę tobulinti iš dalies, o 23% neturėjo tokios galimybės per 2019/2020 m.m.

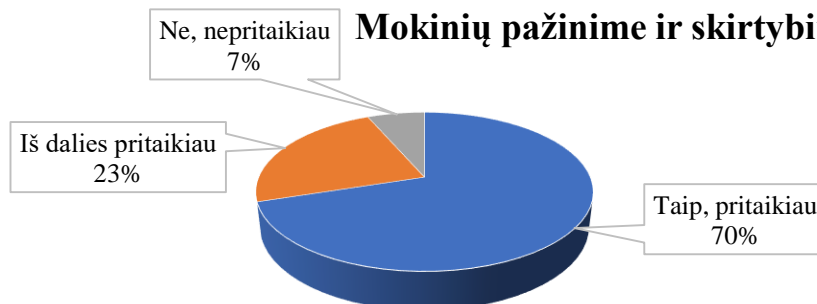
Muzikos/dailės meno poveikio ugdytinių asmenybės raidai suvokimo gebėjimai

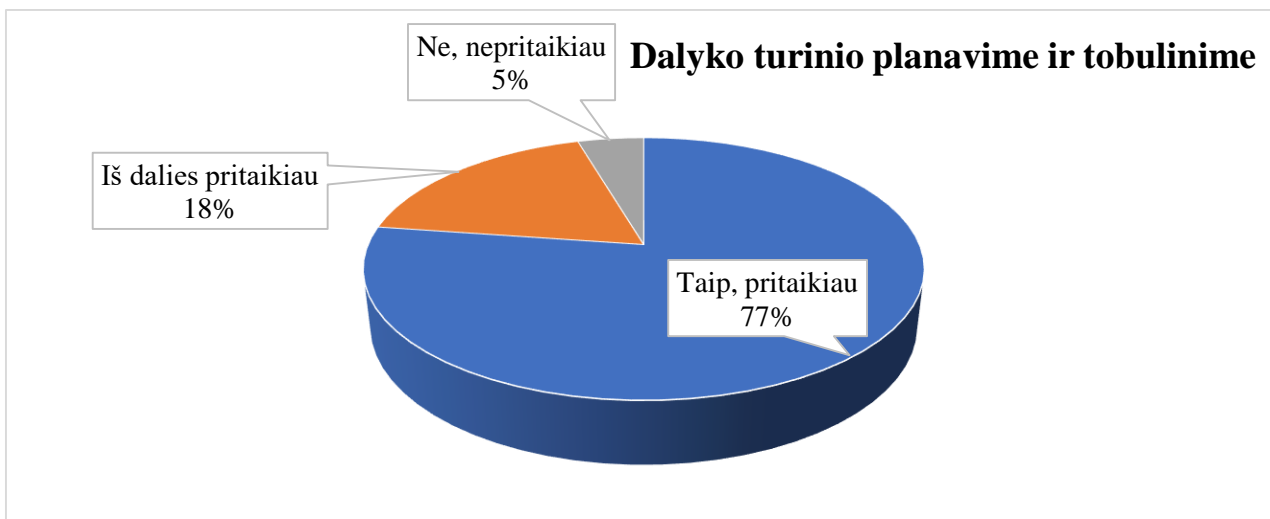
Muzikos/dailės meno poveikio ugdytinių asmenybės raidai suvokimo gebėjimas 37% pedagogų buvo tobulinamas, 45% mokytojų tobulino iš dalies, o 18% neturėjo galimybės tobulinti savo muzikos/dailės meno poveikio ugdytinių asmenybės raidai suvokimo gebėjimo.

Mokymosi prasingumas – kai yra galimybė žinias susieti su gyvenimu, darbu. Sekančiu anketos klausimu buvo norima sužinoti, kur pedagogai ugdymo procese pritaikė kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytą patirtį:

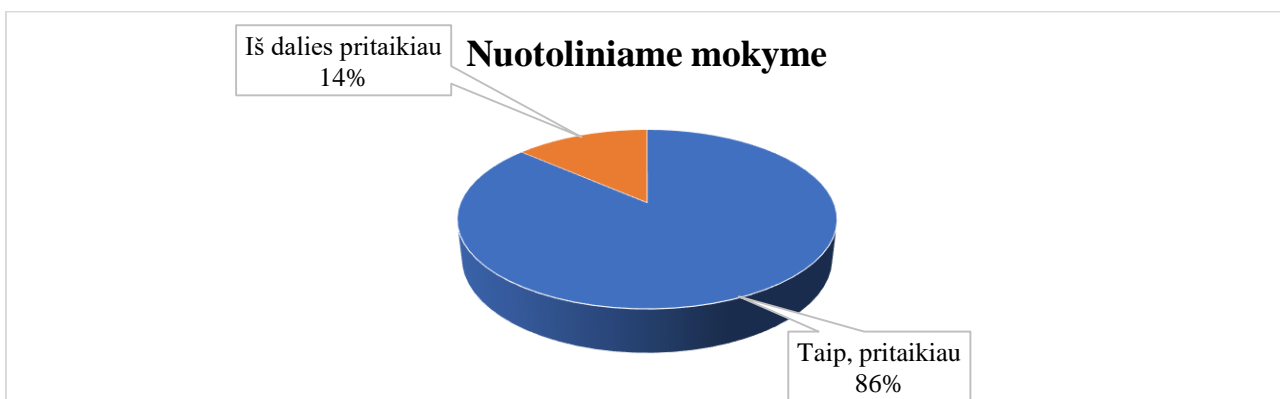
Mokinių pažinime ir skirtųjų pripažinime

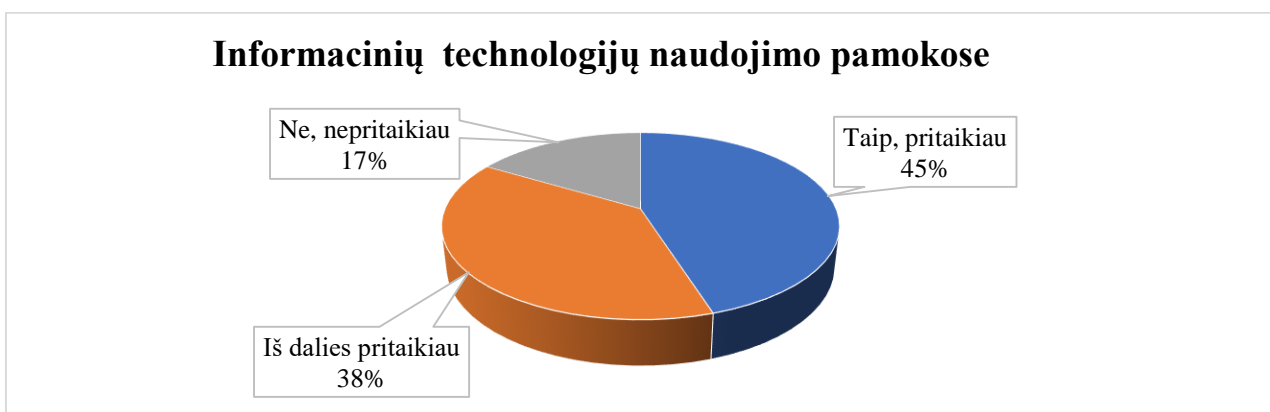
70% pedagogų pritaikė mokinių pažinime ir jų skirtųjų pripažinime, 7% nepritaikė šių žinių, o 23% pritaikė iš dalies.

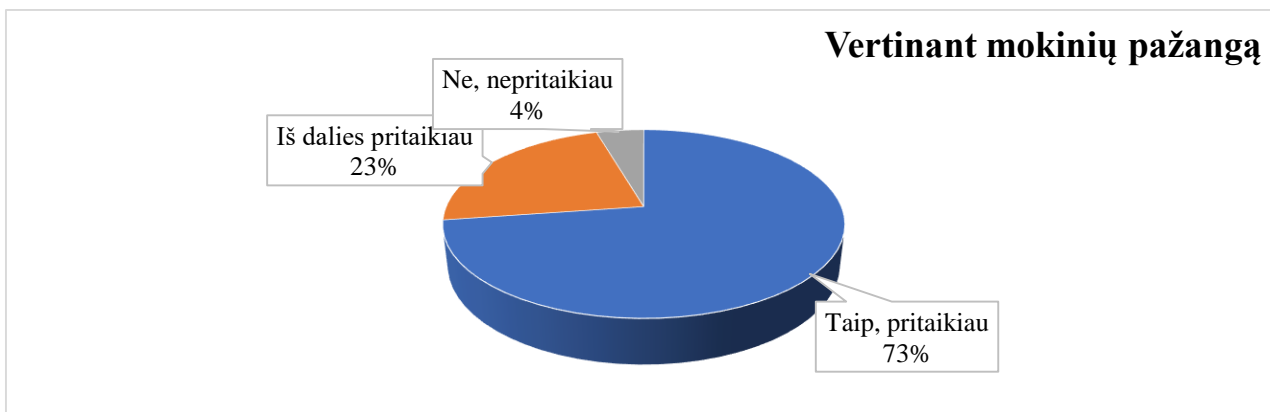
Žinias apie dalyko turinio planavimą ir tobulinimą 77% pedagogų pritaikė savo darbe, 5% nepritaikė, o 18% pritaikė iš dalies.

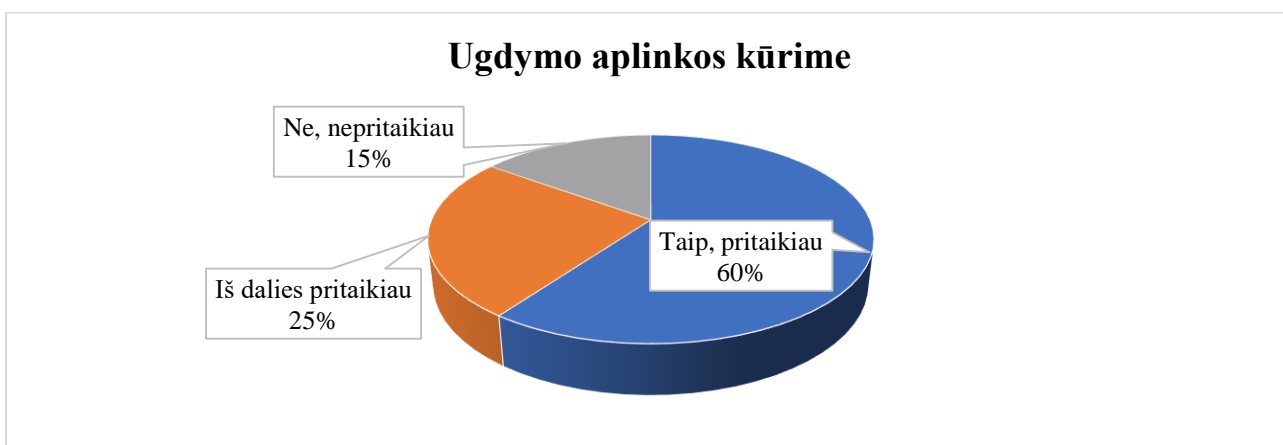
86% pedagogų kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytą patirtį pritaikė nuotoliniame ugdyme, o 14% pritaikė iš dalies.

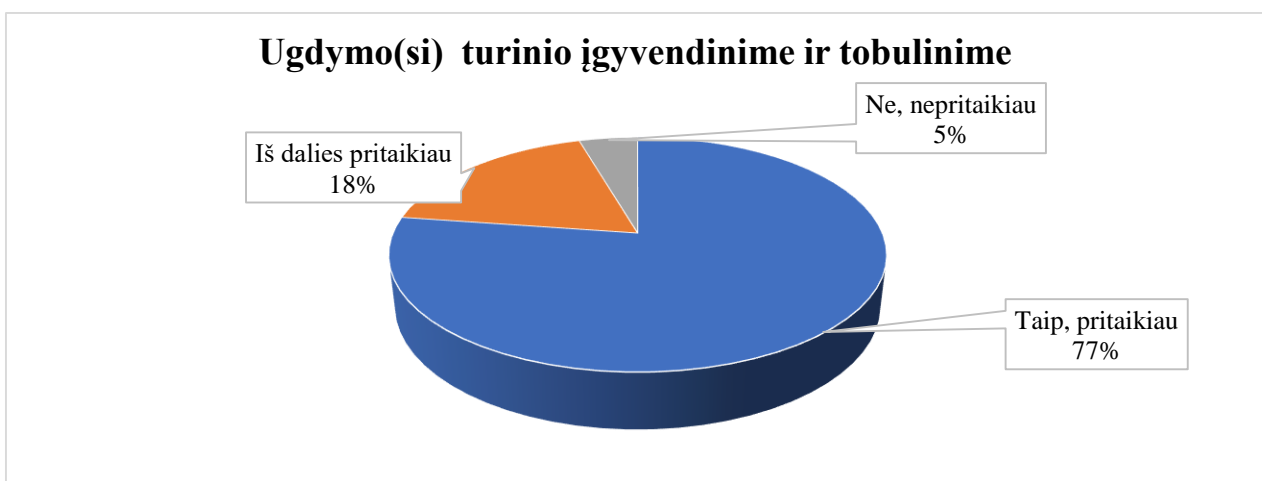
45% pedagogų pritaikė ugdymo procese kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytą patirtį apie informacinių technologijų naudojimą pamokose, 38% pritaikė šias žinias iš dalies, o 17% šių žinių nepritaikė.

Kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytą patirtį vertinant mokinių pažangą 73% pedagogų pritaikė savo praktinėje veikloje, 23% šias žinias pritaikė iš dalies, o 4% pedagogų teigia, kad šios įgytos patirties nepritaikė praktiškai.

Ugdymo aplinkos kūrimas. Kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytą patirtį 60% pedagogų pritaikė praktiškai, 25% pritaikė iš dalies, o 15% šių žinių nepritaikė savo darbe.

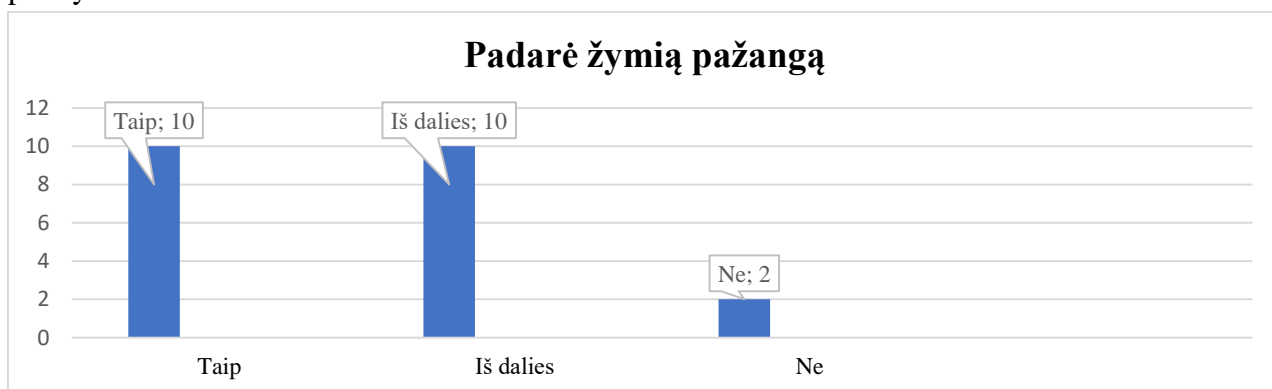

Kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytą patirtį apie ugdymo(si) turinio įgyvendinimą ir tobulinimą 77% pedagogų pritaikė praktiškai, 18% šias žinias pritaikė iš dalies, o 5% įgytų žinių nepritaikė.

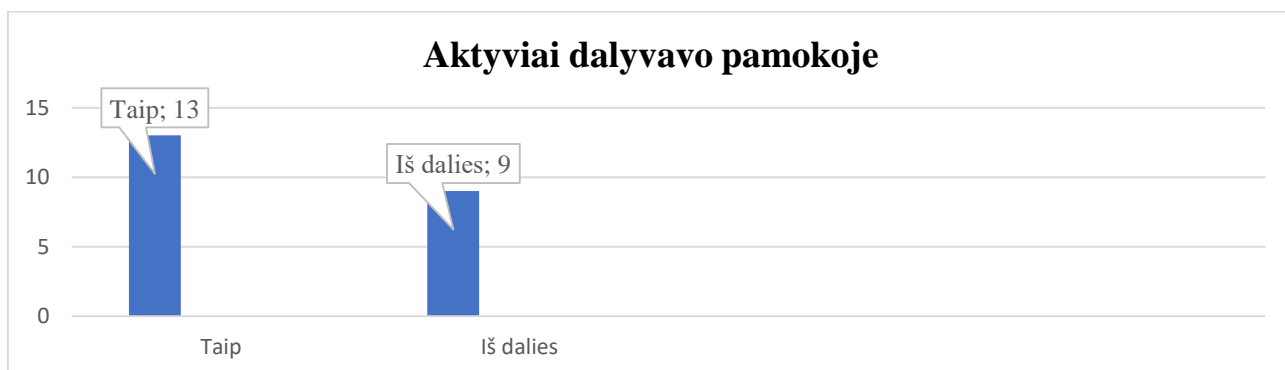

Žinias, įgytas savarankiškai ar kvalifikacijos renginiuose, 51% pedagogų pritaikė kitose veiklose – koncertuose, festivaliuose, konkursuose, renginiuose ir jų organizavime, 37% pritaikė iš dalies, o 12% neturėjo tokios galimybės taikyti savo žinias kitose veiklose.

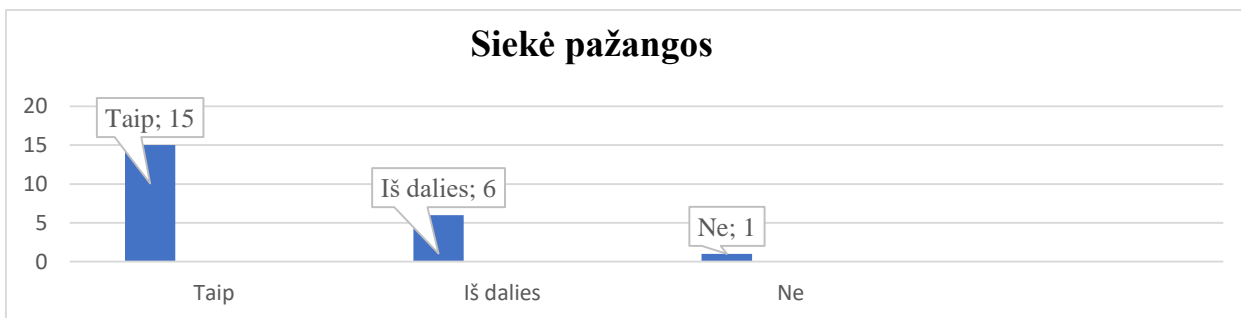
Pedagogai buvo paprašyti įvertinti savo pamokas, kaip mokiniai (skirtingais lygiais): padarė pažangą, kaip aktyviai dalyvavo pamokose, kaip siekė pažangos, ar pasiekė tinkamą gebėjimų lygį, ar tobulino kritinio mąstymo, tyrimo, analizės gebėjimus, ar ugdėsi darbštumo, atsakingumo, pozityvumo nuostatas.

Atsakydami į šį klausimą ir vertindami savo pamoką, 10 pedagogų pastebi mokinių padarytą pažangą, 10 mokytojų šią pažangą vertina iš dalies, o 2 pedagogai nemato mokinių padarytos pažangos pamokų metu.

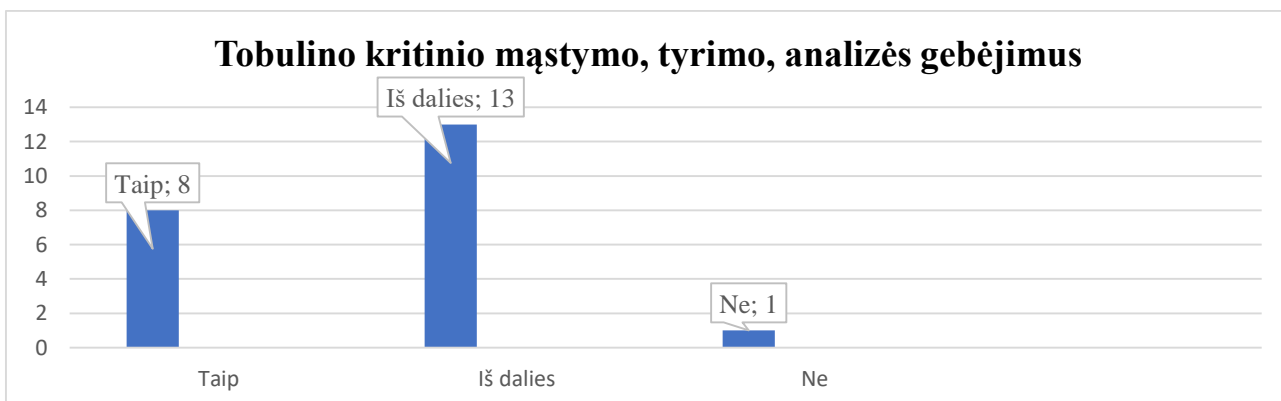
Vertindami mokinių aktyvumą pamokoje, 13 pedagogų savo mokinius vertina aktyviais, 9 mokytojai aktyviais mokiniais mato tik iš dalies.

15 mokytojų savo mokinius vertina, kaip siekiančius pažangos, 6 pedagogai vertina – iš dalies siekiančius, o 1 pedagogas nemato mokinių pastangų.

17 pedagogų mano, kad jų mokiniai yra pasiekę tinkamą gebėjimų lygį, 4 mokytojai teigia, kad jų mokiniai yra iš dalies yra pasiekę tinkamą gebėjimų lygį, 1 pedagogas teigia, kad jo mokiniai nėra pasiekę tinkamo gebėjimų lygį.

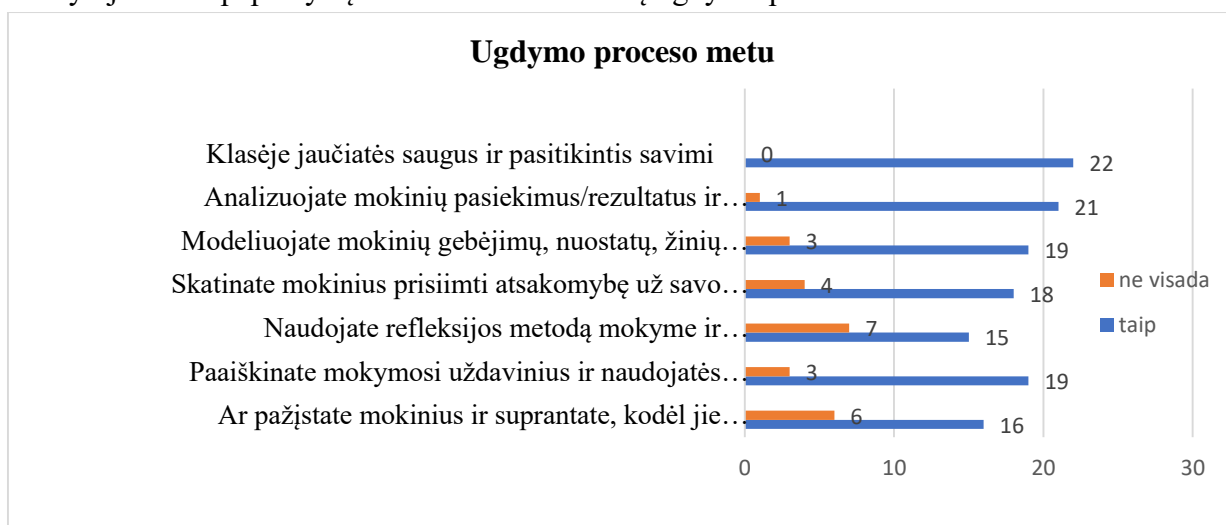

8 mokyklos mokytojai teigia, kad jų mokiniai pamokos metu tobulino kritinio mąstymo, tyrimo, analizės gebėjimus, 13 pedagogų mano, kad jų mokiniai šiuos gebėjimus tobulino iš dalies, 1 mokytojas vertina, kad jo mokiniai šių gebėjimų netobulino.

Vertindami savo pamokas, 15 mokyklos pedagogų mano, kad jų mokiniai ugdėsi darbštumo, atsakingumo, pozityvumo nuostatas, o 7 mokytojai mano, kad šias nuostatas mokiniai ugdėsi tik iš dalies.

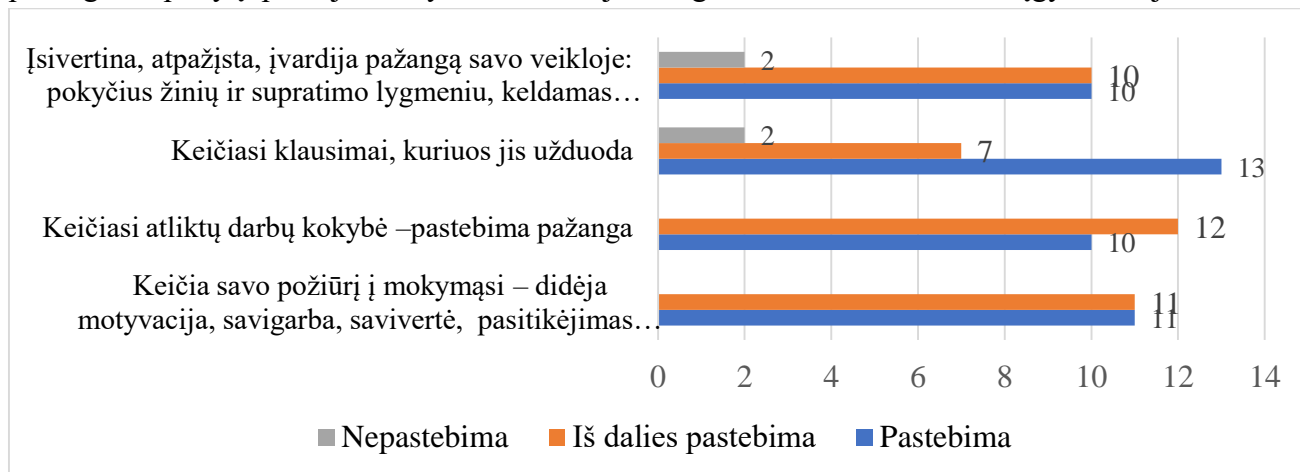
Nepriekaištingas dėstomo dalyko žinojimas yra svarbiausias mokytojo uždavinys. Iš vienos pusės, žinojimas turi atitikti tam tikrą mokslinį lygmenį, t.y. būti paremtas sugebėjimu analizės ir sintezės būdu suprasti giluminius priežastingumus ir išorines priklausomybes. Be gero savo dėstomo dalyko žinojimo, mokytojas turi jausti ir savo dėstomo dalyko vietą kitų dalykų tarpe, sąsajas su jais, mokėti įvertinti ir panaudoti savo dėstomo dalyko ugdomąsias galimybes, sugebėti analizuoti, nuolat tobulinti ir papildyti savo dėstomo dalyko turinį, žinoti bendruosius bei dėstomo dalyko didaktinius ir metodinius principus, mokymo metodus ir būdus, sugebėti juos naudoti konkrečiose situacijose. Mokytojai buvo paprašyti įvardinti savo vaidmenį ugdymo proceso metu.

Ugdymo proceso metu visi apklausti 22 pedagogai klasėje jaučiasi saugiai ir pasitiki savimi. 21 pedagogas analizuoja mokinių pasiekimus/rezultatus ir naudoja informaciją tolesniam mokymui/si planuoti, tik 1 pedagogas tai daro ne visada. 19 pedagogų modeliuoja mokinių gebėjimų, nuostatų, žinių ir supratimo raiškos įvairovę ir raidą, o 3 tai daro irgi ne visada. 18 pedagogų teigia, kad skatina mokinius prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi, suteikiant laiko – kiekvienam atsakymui formuluoti, parodyti atliktą darbą, savo sprendimams pagrįsti, o 4 mokytojai ne visada skatinat mokinius prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi. Refleksiją sau ir mokiniams taiko 15 mokytojų, tik 7 tai daro ne visada. Paaiškina mokymosi uždavinius ir naudojami jais suteikdamas grįžtamąjį ryšį, įvertindamas darbą, paskatindamas – 19 mokytojų, o 3 pedagogai tai daro ne visada. 16 mokytojų teigia, kad pažįsta mokinius ir supranta, kodėl jie daro klaidų, žino, kaip reikia klaidas taisyti ir ką

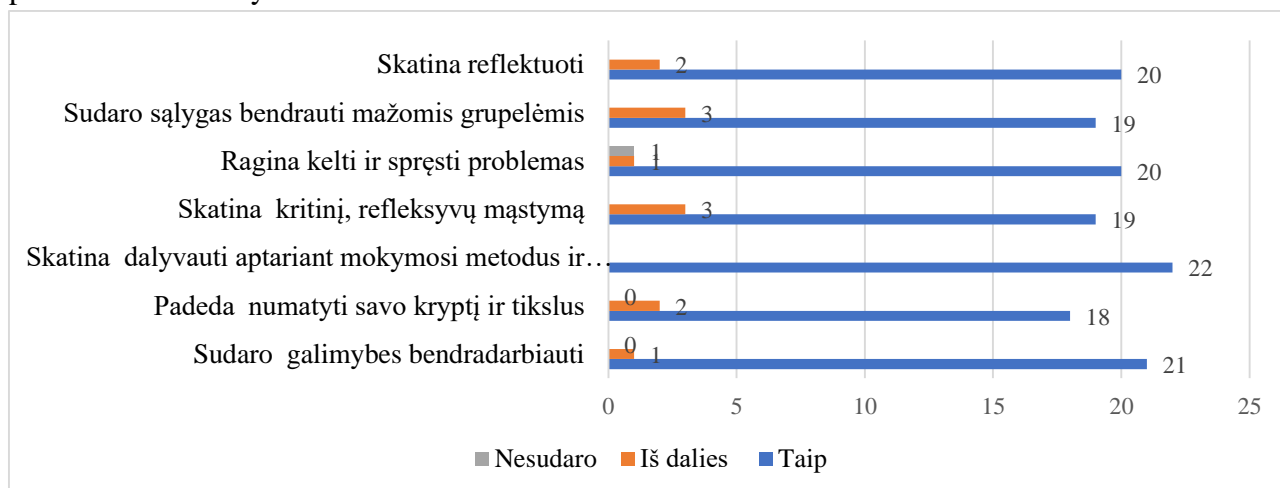
mokiniai turi daryti, kad išvengtų klaidų, o 6 mokytojai ne visada gali pasakyti, kad gerai pažįsta savo mokinius.

Kitas anketos klausimas buvo suformuluotas, norint sužinoti, ar pedagogai pastebi mokinių pažangumo pokytį, pradėjęs taikyti kvalifikacijos renginiuose ar savarankiškai įgytas naujas žinias.

10 pedagogų pastebi, kad mokiniai įsivertina, atpažįsta, įvardija pažangą savo veikloje: pokyčius žinių ir supratimo lygmeniu, keliant ir formuluojant uždavinius/tikslus, pasirenkant mokymosi strategijas, o 10 įsivertina, atpažįsta, įvardija pažangą savo veikloje, o 2 pedagogai šių pokyčių nepastebi. 13 mokytojų pastebi, kad keičiasi mokinių klausimai, kuriuos jie užduoda, 7 pedagogai tokį pokytį vertina tik iš dalies, o 2 mokytojai nepastebi šio pokyčio. Kad keičiasi atliktų darbų kokybė – pastebima pažanga – pastebi 10 mokyklos mokytojų, 12 šią pažangą vertina tik iš dalies. Kad mokiniai keičia savo požiūrį į mokymąsi – didėja jų motyvacija, savigarba, savivertė, pasitikėjimas savimi, savarankiškumas, iniciatyvumas – pastebi 11 mokytojų, nors 11 mokytojų tai pastebi tik iš dalies.

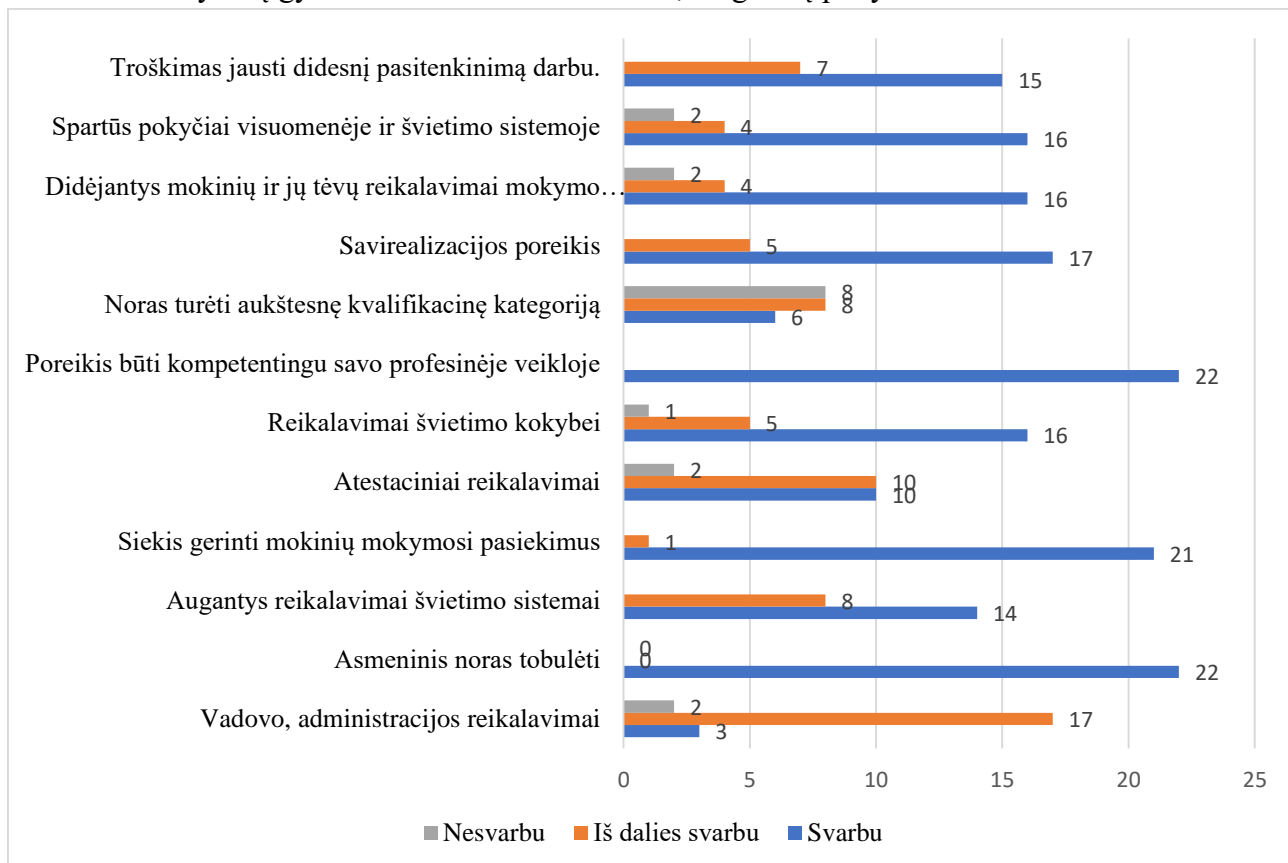
Vertindami, kaip mokyklos vadovas, administracija skatina pedagogų mokymąsi, buvo pateikti tokie atsakymai:

20 pedagogų teigia, kad mokyklos administracija skatina reflektuoti, ragina kelti ir spręsti problemas. 2 mokytojai teigia, kad mokyklos vadovas, administracija skatina reflektuoti iš dalies, o 1 mokytojas pateikia atsakymą, kad mokyklos vadovas, administracija iš dalies ragina kelti ir spręsti problemas, o 1 pedagogas mano, kad nėra sudarytos sąlygos kelti ir spręsti problemas. 19 pedagogų teigia, kad mokyklos vadovas, administracija sudaro galimybes bendradarbiauti, skatina kritinį,

refleksyvų mąstymą, o 3 mokytojai mano, kad mokyklos vadovas, administracija tai daro iš dalies. Visi apklausti 22 pedagogai teigia, kad mokyklos vadovas, administracija skatina dalyvauti aptariant mokymosi metodus ir kuriant mokytis palankią aplinką. 18 mokytojų mano, kad mokyklos vadovas, administracija padeda jiems numatyti savo kryptį ir tikslus, tik 2 pedagogai teigia, kad mokyklos vadovas, administracija tai daro iš dalies.

Sekantis klausimas buvo pateiktas, norint sužinoti, kas skatina pedagogus mokytis. Lietuvos Respublikos dokumentai užtikrindami visiems mokytojams lygias galimybes tobulinti kvalifikaciją, suteikdami galimybę nuolat mokytis kelia ir reikalavimus: užtikrinti ugdymo kokybę, ieškoti brandaus atsakymo į gyvenimo keliamus uždavinius, reaguoti į pokyčius.

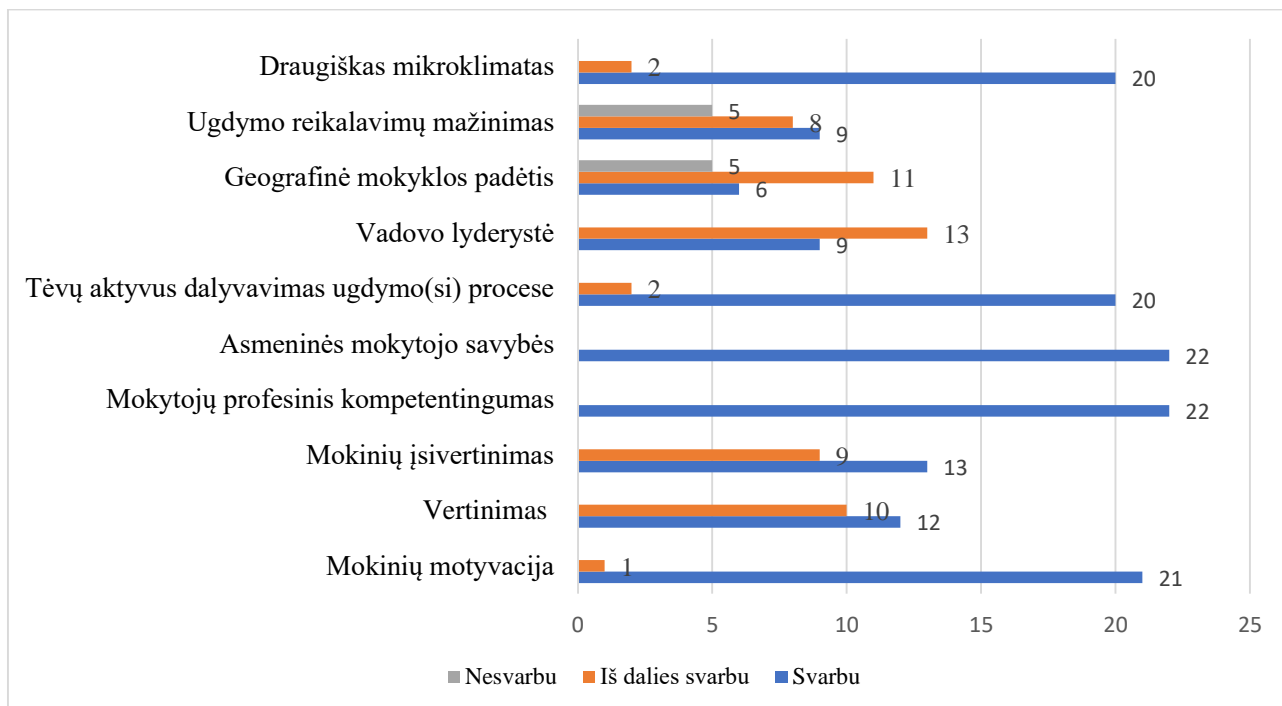

Visiems 22 pedagogams yra svarbu būti kompetentingu savo profesinėje veikloje ir asmeninis noras tobulėti.

Atsakydami į šį klausimą, 15 pedagogų teigia, kad juos skatina mokytis troškimas jausti didesnį pasitenkinimą darbu, o 7 pedagogai pateikė atsakymą, kad pasitenkinimas darbu juos skatina mokytis iš dalies. Spartūs pokyčiai visuomenėje ir švietimo sistemoje, didėjantys mokinių ir jų tėvų reikalavimai mokymo kokybei, reikalavimai švietimo kokybei įkvėpia mokytis 16 pedagogų. Spartūs pokyčiai visuomenėje ir švietimo sistemoje, didėjantys mokinių ir jų tėvų reikalavimai mokymo kokybei 4 pedagogus skatina mokytis iš dalies, o 2 pedagogams tai nėra svarbus veiksnys, motyvuojantis mokytis. 17 pedagogų yra svarbu savirealizacija darbe, 5 pedagogams tai yra svarbu iš dalies. Atestaciniai reikalavimai yra svarbūs 10 pedagogų, o 10 pedagogų įvardina, kad tai yra svarbu iš dalies, norint mokytis, o 2 pedagogai mano, kad atestaciniai reikalavimai nėra svarbus veiksnys, motyvuojantis mokytis. Svarbus veiksnys 21 pedagogui, skatinantis mokytis, yra siekis gerinti mokinių mokymosi pasiekimus. Vadovo, administracijos reikalavimai skatina mokytis 3

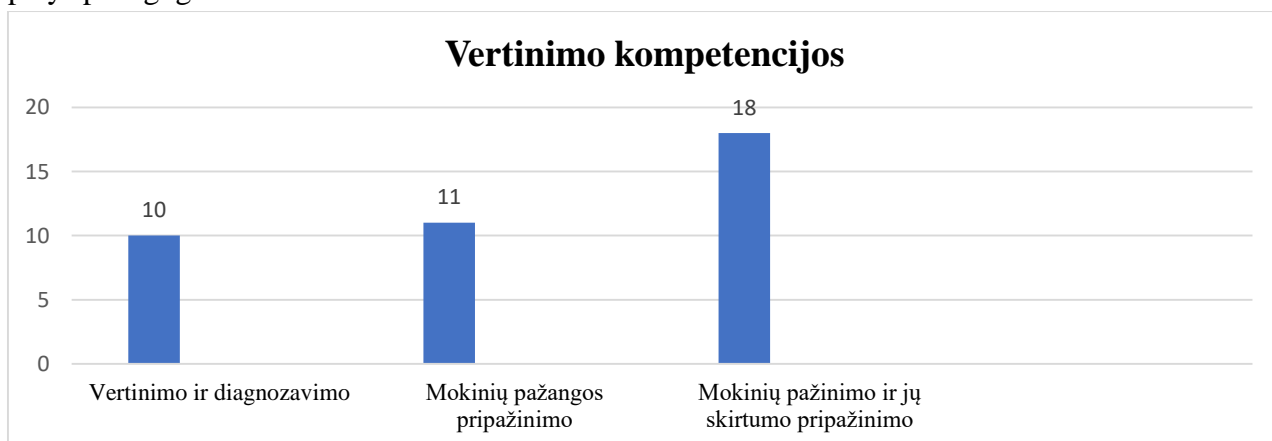
pedagogus, 17 pedagogų vadovo ir administracijos reikalvimus įvardina tik svarbius iš dalies, o 2 pedagogams tai nėra svarbus veiksnys, skatinantis mokytis.

Sekančiu klausimu siekta išsiaiškinti, kas, pedagogų nuomone, dar turi poveikį mokinių pasiekimams ir pažangai.

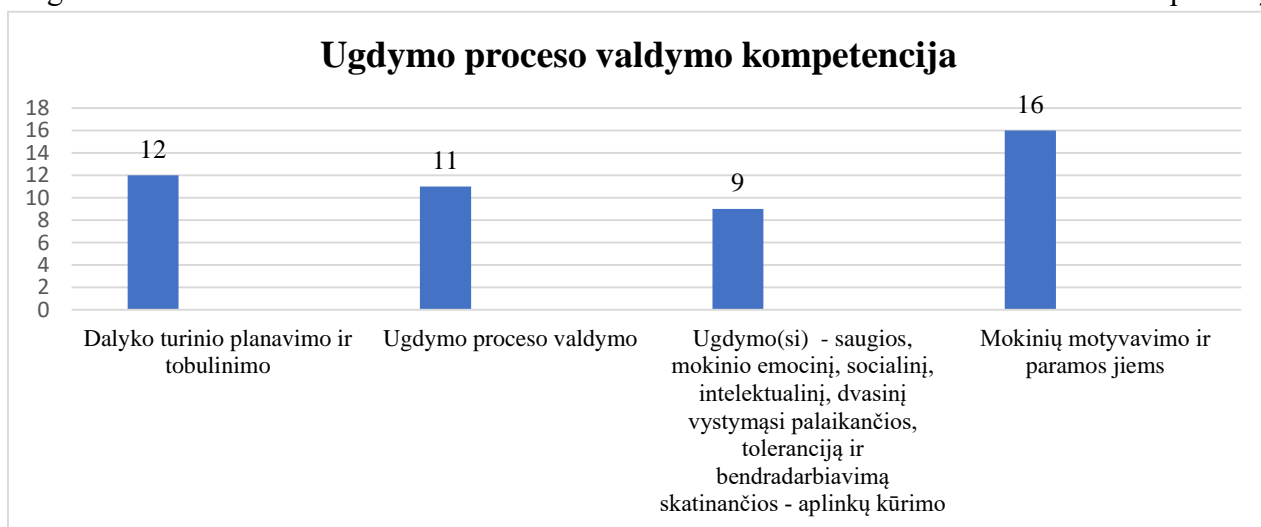

Visi apklausti pedagogai įvardino veiksnys, jų nuomone, turinčius didžiausią poveikį mokinių pasiekimams ir pažangai – tai mokytojų profesinis kompetentingumas, asmeninės mokytojo savybės. Kitas svarbus veiksnys, kurį pripažino 21 pedagogas – tai mokinių motyvacija. 20 pedagogų teigia, kad labai svarbūs yra: draugiškas mikroklimatas, tėvų aktyvus dalyvavimas ugdymo(si) procese. Mokinių įsivertinimą, kaip svarbų veiksnį mokinių pasiekimams ir pažangai įvardino 13 pedagogų; mokinių vertinimas – 12 pedagogų yra svarbus; ugdymo reikalavimų mažinimas, kuris galėtų daryti įtaką mokinių pasiekimams ir pažangai, svarbus yra 9 mokytojams, nors 8 pedagogai mano, kad tai gali būti svarbu tik iš dalies, o 5 mokytojai atsako, kad tai nėra svarbus veiksnys. 6 pedagogai mano, kad geografinė mokyklos padėtis turi įtakos mokinių pasiekimams ir pažangai, 11 pedagogų teigia, kad tai yra asvarbu iš dalies, o 5 mokytojai mano, kad tai nėra svarbu.

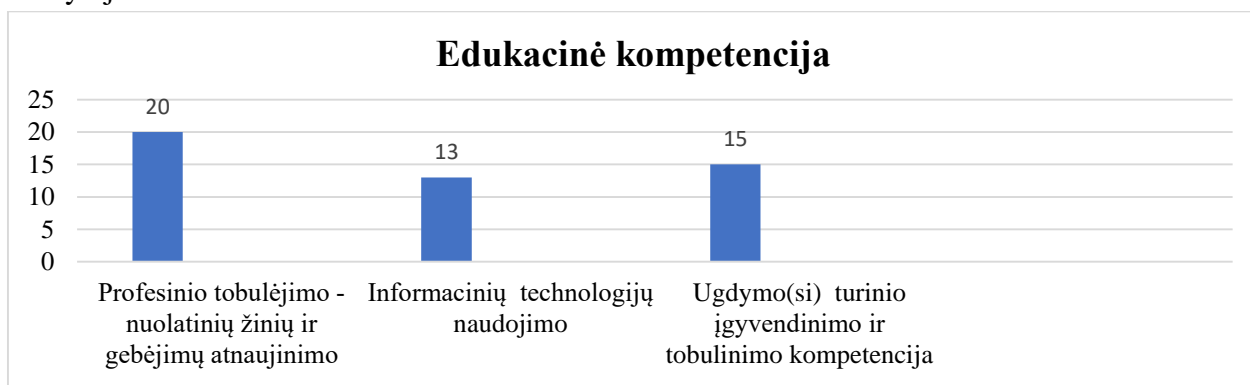
Paskutiniai anketos klausimai buvo skirti sužinoti, kokias kompetencijas norėtų patobulinti patys pedagogai.

18 pedagogų norėtų tobulinti mokinių pažinimo ir jų skirtumo pripažinimo kompetenciją, 11 mokytojų – mokinių pažangos ir jų pripažinimo, o 10 ugdytojų išreiškė poreikį tobulinti vertinimo ir diagnozavimo kompetenciją.

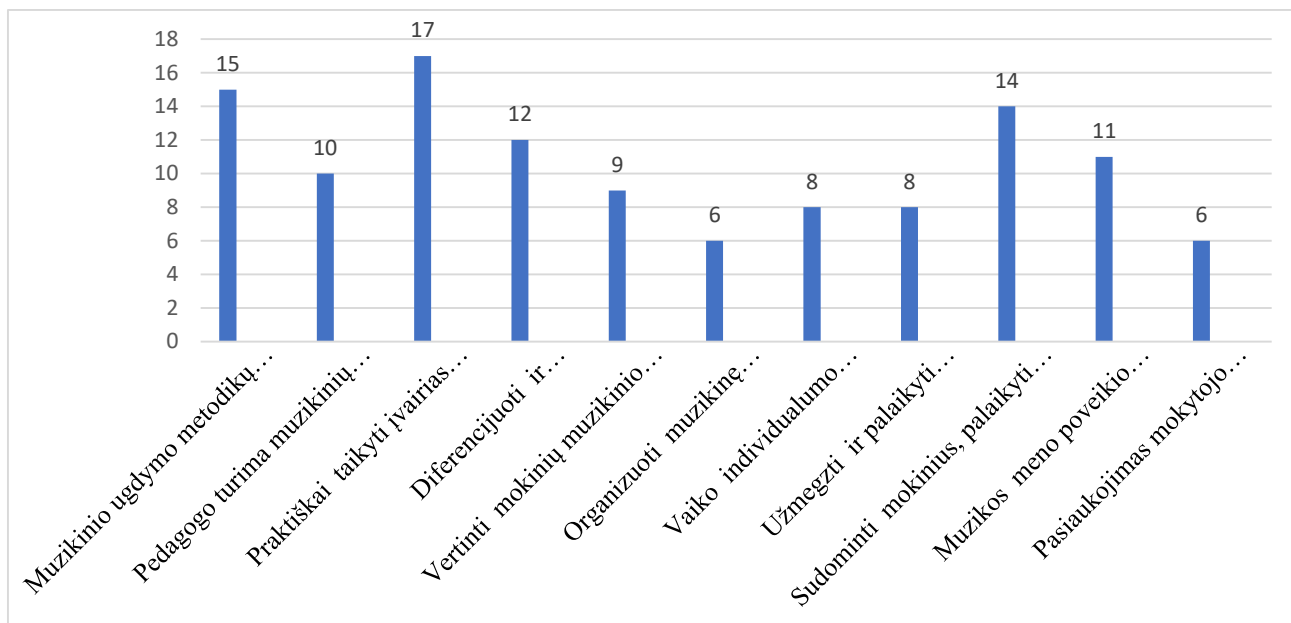

Mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetenciją norėtų tobulinti 16 pedagogų, ugdymo proceso valdymo kompetenciją – 11 mokytojų, dalyko turinio planavimo ir tobulinimo kompetenciją norėtų patobulinti 12 ugdytojų, o ugdymo(si) aplinkų kūrimo kompetenciją norėtų tobulinti 9 mokytojai.

Profesinio tobulėjimo – nuolatinių žinių ir gebėjimų atnaujinimo kompetenciją norėtų tobulinti 20 mokyklos mokytojų, 15 pedagogų išreiškė norą tobulinti ugdymo(si) turinio įgyvendinimo ir tobulinimo kompetenciją, 13 mokytojų dar norėtų gilinti informacinių technologijų naudojimo kompetenciją.

Paskutinis anketos klausimas pateiktas norint sužinoti mokytojų nuomonę, kokius gebėjimus norėtų patobulinti.

17 mokytojų norėtų patobulinti taikymo praktiškai įvairių muzikinio/dailės srities ugdymo metodikų; 15 pedagogų teigia, kad norėtų geriau išmanyti muzikinio ugdymo metodikas ir gebėti jas kūrybingai taikyti pedagoginėje veikloje; 14 ugdytojų norėtų geriau gebėti sudominti mokinius, palaikyti muzikos/dailės srities mokymosi motyvaciją; 12 mokytojų teigia, kad reiktų tobulinti muzikinio/dailės srities ugdymo diferencijavimo ir individualizavimo gebėjimą. Muzikos/dailės srities meno poveikio ugdytinių asmenybės raidai suvokiama norėtų pagilinti 11 mokyklos pedagogų; 9 mokytojai norėtų pagilinti žinias, kaip vertinti mokinių muzikinio/dailės srities ugdymo(si) veiklą; vaiko individualumo pripažinimo, pagarbos ir meilės mokiniams gebėjimus, mokėti geriau užmegzti ir palaikyti kontaktus su ugdytiniais norėtų 8 pedagogai; 6 pedagogai išreiškė savo nuomonę, kad norėtų pagilinti savo žinias, kaip organizuoti muzikinę/dailės srities mokyklos bendruomenės veiklą.

Mokyklos vadovų požiūrio į profesinių kompetencijų tobulinimą ir jų poveikį mokinių pasiekimams ir pažangai tyrimo rezultatai ir analizė

Lyderystė yra pagrindinis mokyklos veiksmingumą ir švietimo kokybę lemiantis veiksnys. Lyderystė yra naudinga kiekvienam mokyklos bendruomenės nariui – ne tik jos vadovui. Mokyklos vadovų lyderystė, tobulinant mokyklos veiklos kokybę, užtikrinant aukštus mokinių mokymosi rezultatus ir asmenybės brandą, atsiskleidžia:

- išipareigojimu mokyklai;
- dėmesiu mokymuisi;
- mokyklos vadovų, kaip ugdymo profesionalų, vertinimu;
- aukštais lūkesčiais mokyklos rezultatams.

Mokyklos vadovų išipareigojimas mokyklai išreiškia mokyklos vadovų vertybinę-etinę lyderystės mokymuisi nuostatą. Direktoriui, kaip pagrindiniam mokyklos lyderiui, reikalinga demonstruoti išipareigojimą deklaruojamoms mokyklos vertybėms, iškelti mokinių interesus aukščiau už savo, mokytojų grupių interesus ar politines ambicijas. Norint veikti tokioje vertybinėje

dimensijoje, mokyklos vadovui būtina dalintis savo lyderyste, pasitikėti mokytojais lyderiais, gilintis į visų mokyklos bendruomenės narių nuomonę ir požiūrius¹⁴

Mokyklos vadovų *dėmesys mokymuisi* yra pagrindinis lyderystės mokymuisi bruožas. Direktorius, kaip mokyklos vadovo ir pagrindinio lyderio funkcijos neapsiriboja žmogiškųjų ir finansinių išteklių valdymu. Mokyklos bendruomenėje turi būti aiškiai matomi jo vaidmenys, nukreipti į mokymosi tobulinimą, stebint ir vertinant mokytojų pasiekimus mokant mokinius, planuojant mokytojų profesinį tobulėjimą, organizuojant darbą grupėmis ir kolegišką bendradarbiavimą, pasižymintį struktūruotomis, produktyviomis diskusijomis apie mokinių mokymo ir mokymosi gerinimą. Vadovas lyderis mokymui, mokydamasis kartu su mokytojais, savo sprendimus grįsdamas ugdymo tyrimų rezultatais, aiškiai demonstruoja, kad mokyklos dėmesio centre yra visų mokymosi procesai.

Mokyklos vadovai – *kaip ugdymo profesionalai*.

Ugdymo turinio išmanymas, mokykloje vykdomų ugdymo programų valdymas, su ugdymo organizavimu susijusių sprendimų priėmimas yra viena iš lyderystės mokymuisi dimensijų. Mokyklos vadovas sugeba spręsti ugdymo turinio klausimus, pažįsta mokinių mokymo(si) procesą, žino jo organizavimo klausimus ir gali diskutuoti su mokytojais apie mokymo(si) sistemas ir jų mokinių mokymąsi.

Aukšti mokyklos vadovų lūkesčiai mokyklos rezultatams.

Kad būtų užtikrinama efektyvi mokyklos veikla, siekiant pagrindinio jos tikslo – sėkmingo mokinių mokymosi, yra reikalinga – vadovo apibrėžtų atsakomybių ir išsakytų savo lūkesčių ir mokytojams ir mokiniams. Aukštų mokinių mokymosi rezultatų siekis, reikalavimas mokytojams nuolat tobulinti savo profesinę kompetencijas atskleidžia direktoriaus nuostatas dėl mokyklos veiklos kokybės.

Remiantis išskirtais mokyklos vadovų lyderystės aspektais, buvo sudaryta kategorijų, subkategorijų lentelė su įrodančiais teiginiais, kaip tobulinant mokyklos veiklos kokybę, užtikrinant aukštus mokinių mokymosi rezultatus ir asmenybės brandą, atsiskleidžia vadovų:

- įsipareigojimas mokyklai;
- dėmesys mokymuisi;
- mokyklos vadovų, kaip ugdymo profesionalų, vertinimas;
- keliami lūkesčiai mokyklos rezultatams.

Kategorija	Subkategorija	Požymiai
<i>Įsipareigojimas mokyklai</i>	<i>Atitiktis reikalavimams</i>	„...vadovai formuoja, planuoja, strateguoja mokyklos ateities kūrimą, numato mokyklos kryptį ir perspektyvą, telkia bendruomenės komandas mokyklos vizijos ir misijos įgyvendinimui“; „...orentuojamasi į nacionalinius ir rajono strateginius dokumentus, mokyklos konteksto analizę, pokyčius, iššūkius ir galimybes“;

¹⁴ Internetinė prieiga: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/Lyderyste-mokymuisi-teorija-ir-praktika-mokyklos-kaitai.pdf>

	<i>Mokyklos veiklos nustatymas</i>	„... atsižvelgia į bendruomenės siūlymus, rekomendacijas...“; „...mokyklos vizija, misija ir strateginis tikslas yra pamatuoti, aiškūs ir suprantami mokyklos bendruomenei ir akivaizdi veikloje...“;
	<i>Įgalinimas veiklai</i>	„...skatina ir palaiko bendruomenės narių kūrybiškumą, iniciatyvumą, tyrinėjimą, eksperimentavimą, drąsą rizikuoti, įgalina juos priimti sprendimus, skatina jų atkaklumą naujovių įgyvendinimo kelyje...“; „...inicijuoti Microsoft Office 365 platformos ir joje esančių programų įdiegimą...“; „...skatina aktyviai įsitraukti bendruomenę: mokytojus, mokinius, tėvus, dalyvauja kartu komandoje...“
	<i>Dalijimasis lyderyste</i>	„...įgalina priimti sprendimus, skatina bendruomenės atkaklumą naujovių įgyvendinimo kelyje...“;
<i>Dėmesys mokymuisi</i>	<i>Bendruomenės telkimas</i>	„...skatina aktyviai įsitraukti bendruomenę: mokytojus, mokinius, tėvus, stiprina jų pasitikėjimą...“; „...skatina aktyviai įsitraukti bendruomenę: mokytojus, mokinius, tėvus, stiprina jų pasitikėjimą...“
	<i>Vadovų mokymasis</i>	„...nuolatinis dėmesys šiuolaikinio švietimo naujovėmis, ugdymo inovacijomis; dalyvavimas įvairiuose mokymų programose, seminaruose, renginiuose; „...imasi lyderystės įgyvendinant pokyčius...“; „...patys įvaldė šią platformą (Microsoft Office 365), mokėsi savarankiškai...“; „...dalyvavo kartu komandoje...“;
<i>Ugdymo profesionalas</i>	<i>Ugdymo turinio išmanymas</i>	„...muzikinio/dailės srities vykdomų ugdymo programų valdymas“; „...sprendimų, susijusių su ugdymo organizavimu priėmimas...“; „...gebėjimas spręsti ugdymo turinio klausimus...“; „...rengiant dalykų programas, planuojant veiklas, renginius, projektus didelis dėmesys teikiamas socialinių emocinių kompetencijų ugdymui: savimonei, atsakingam sprendimų priėmimui, tarpusavio santykiams, socialiniam sąmoningumui, savitvardai...“;
	<i>Mokinių mokymosi pažinimas ir tobulinimas</i>	„...pažįsta mokinių mokymo(si) procesą, žino jo organizavimo klausimus...“; „...diskutuoja, kartu su mokytojais, drąsiai ieško ir priima sprendimus, susijusius su mokinių mokymosi...“; „...planuoja veiklas, kaip stiprinti mokytojų gebėjimą pamokose organizuoti savivaldų mokinių mokymąsi bei gebėjimą išsikelti mokymosi tikslus ir uždavinius...“;
	<i>Atsakingas požiūris</i>	„...vadovai yra apibrėžę atsakomybes ir aiškiai išsako savo lūkesčius visai mokyklos bendruomenei...“;

<i>Aukšti lūkesčiai mokyklos rezultatams</i>	<i>Reikalavimai mokytojams</i>	„...pedagoginę bendruomenę skatina ir motyvuoja nuolat mokytis ir tobulinti savo profesines kompetencijas...“
---	---------------------------------------	---

Mokyklos vadovai apklausoje išsakė nuomonę, kad kiekvienas vadovas turi stiprinti vadovavimo ugdymui ir mokymuisi kompetencijas.

Įstaigos Direktorė ir pavaduotoja savo atsakymuose išryškino svarbiausius mokyklos veiklos aspektus:

- šiuolaikiniai, įtraukūs mokymo metodai, taikomi ugdymo procese, kurie sudarytų prielaidas kiekvieno mokinio asmeninei pažangai ir mokykmosi sėkmei patirti;
- mokytojų partnerystė ir bendradarbiavimas;
- greitas sprendimų priėmimas ir dialogas;
- organizuoti kokybišką ugdymo proceso stebėjimą;
- įtvirtinti mokinio asmeninės pažangos identifikavimo, įsivertinimo ir fiksavimo sistemą;
- palankios ir saugios mokymosi sąlygos kiekvieno mokinio saviraiškai, tobulėjimui, pamokų lankomumui ir geram (kultūringam) elgesiui;
- lygios galimybės mokytis ir tobulėti;
- žmogiškojo potencialo atskleidimas.

Mokyklos vadovai mokytojų profesinėms kompetencijoms tobulinti:

- organizuoja seminarus kompiuterinių technologijų, psichologinių, socialinių-emocinių kompetencijų gilinimui;
- mokytojai skatinami tikslingai tobulinti bendrąsias ir dalykines kompetencijas;
- mokykloje organizuojami mokymai bendrųjų kompetencijų tobulinimui;
- dalykines kompetencijas mokytojai tobulina dalyvaudami įvairiuose organizuojamuose konkursuose, projektuose, dalijasi gerąja profesine patirtimi – 2020 m. buvo parengtas meno mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašas ir sudarytas 2020 m. mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planas: 100 proc. mokytojų dalyvavo kvalifikacijos tobulinimo programose, individualiose mokymuose, kurių metu plėtojo ir gilino kompiuterinio raštingumo žinias ir įgūdžius, tobulino dalykines, stiprino socialines – emocines kompetencijas, psichologines, pedagogines žinias.

Mokyklos vadovai, atsakydami į klausimą, kokių kompetencijų švietimo įstaigų vadovams dažniausiai trūksta ir kokias reikėtų tobulinti, siekiant aukštesnių mokinių pasiekimų ir pažangumo, išsakė nuomonę:

1. Stiprinti ir tobulinti vadovavimo ugdymui ir mokymui kompetenciją:
 - 1.1. sudaryti sąlygas kiekvieno ugdytinio įtraukčiai ir pažangai;
 - 1.2. kurti ir puoselėti partnerystės ryšius, išplečiančius ugdytinių ir darbuotojų mokymosi bei veiklos galimybes;
 - 1.3. dalyvauti profesiniuose tinkluose, skatinti ugdytinių ir darbuotojų tinklaveiką;
 - 1.4. remtis nuostata, kad kiekvienas ugdytinis gali patirti mokymosi sėkmę;
 - 1.5. siekti, kad pagrindiniai švietimo įstaigos veiklos rezultatai būtų orientuoti į asmenybės brandą ir pažangą;
 - 1.6. kurti ir nuolat tobulinti ugdytinių pažangos stebėsenos, mokymosi pagalbos, ugdymosi patirčių įvairovės ir kitas sistemas;
 - 1.7. sudaryti sąlygas pedagogų ir kitų specialistų bendradarbiavimui dėl mokymosi pažangos;

- 1.8. įtvirtinti pasidalytosios atsakomybės už kiekvieno ugdytinio pažangą principus;
- 1.9. sutelkti bendruomenę aukštesnių mokymosi rezultatų siekimui.
2. Stiprinti ir tobulinti vadovavimo žmonėms kompetenciją:
 - 2.1. komandos formavimo ir įgalinimo – kai vadovai veiksmingai formuoja komandą ir įgalina kiekvieną jos narį kartu siekti vizijos;
 - 2.2. dialogo kultūros kūrimas – tinkamų komunikacijos procesų ir priemonių taikymas;
 - 2.3. darbuotojų motyvavimas ir įkvėpimas, išlaikant aukštą darbuotojų įsitraukimą ir atsakomybę, sprendžiant su ugdymu ir mokinių pasekimų gerinimu susijusias problemas;
 - 2.4. konstruktyvus vadovo grįžtamojo ryšio ir savalaikis pagalbos teikimas;
 - 2.5. kiekvieno darbuotojo potencialo atskleidimas.

Metinė vadovo veiklos ataskaita – daug laiko ir pastangų užimanti veikla, turinti reikšmę įstaigos veiklos ir rezultatų tobulėjimui, skatinanti vadovą ne tik į(si)vertinti esamą situaciją, bet ir užsibrėžti pasiekiamus tikslus, numatyti uždavinius, kuriuos bus galima į(si)vertinti pagal numatytus vertinimo rodiklius. Metinė vadovo veiklos ataskaita – tai priemonė, artimai susijusi su švietimo įstaigos strateginio veiklos plano įgyvendinimu.

Įstaigos vadovai pabrėžė, kad mokytojai skatinami profesines kompetencijas tobulinti mokykloje taikant bendradarbiavimo, patirties sklaidos, mokymosi iš kitų ir su kitais modelį: mokykloje sukonkretinti modelio „Kolega-kolegai“ uždaviniai, kriterijai taikymas, būdai ir priemonės;

- mokykloje kuriamas bendradarbiavimo tinklas su šalies muzikos ir meno mokyklų mokytojais, dėstytojais;
- vyksta gerosios patirties renginiai: 4 seminarai ir meistriškumo pamokos su apskrities mokytojais; dalintasi patirtimi 6 parodose, 8 projektuose ir 2 kūrybiškumo laboratorijose (2019);
- mokytojų ir mokinių kompetencijoms lavinti, mokymosi pažangai skatinti mokykloje inicijuota ir įgyvendinta ugdymo inovacija – „Pamoka kitaip“;
- organizuotos šiuolaikinės muzikos pamokos su kompozitoriumi L. Vilkončiumi „Kaip tapti kompozitoriumi“ ir dainininke M. Arčikauskaite „Inovatyvūs vokalinės technikos lavinimo būdai“ bei pamokos-kūrybinės dirbtuvės „EtnoJazz“ su Vilniaus dailės akademijos Kauno fakulteto studentėmis. (*VDA Kauno fakulteto dekanų padėka, meno mokyklos internetinė svetainė www.kmm.lt*). (2019 metų vadovo veiklos ataskaita).
- mokykloje sukonkretinta ir patobulinta mokinio asmeninės pažangos identifikavimo, įsivertinimo ir fiksavimo sistema;
- sukonkretintos įsivertinimo lentelių formos, įsivertinimo intervalai, aptarimai su tėvais ir mokiniais;
- mokytojams skirta nuo 4 iki 15 valandų individualiai mokinių pažangai matuoti, aptarti ir reflektuoti. (*Mokytojų tarybos posėdis 2019-08-30, protokolo Nr. 5*); *Direktoriaus įsakymas 2019-01-31 Nr. V-10 „Dėl Kupiškio meno mokyklos mokinių individualios pažangos stebėjimo, fiksavimo, analizavimo ir pagalbos mokiniui teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“*; *Akademinių atsiskaitymų protokolai*; *Mokinio mokymosi apskaitos suvestinė*; *Mokinio mokymosi pažangos įsivertinimo lentelė*“).

Mokyklos Direktorė ir pavaduotoja, atsakydamos į anketos klausimus, išgrynino tobulintinus aspektus:

- mokytojų skatinimas išsakyti poreikį profesiniam tobulėjimui;
- aktyvus mokytojų dalyvavimas priimant sprendimus, dėl mokinių ugdymo ir pasiekimų gerinimo;
- sklandus modelio „Kolega-kolegai“ įgyvendinimas;
- domėjimasis edukologijos mokslo ir praktikos naujovėmis;
- naujų ugdymo strategijų taikymas siekiant mokymo(si) sėkmės ir pažangos.

Kaip buvo minėta anksčiau, kad šiuolaikinis pedagogas yra besimokantis, nuolat plėtojantis savo pedagogines žinias (dalyko, metodines, pedagogines, psichologines ir kt.), mokymo būdus, nes studijų metais įgytas žinias dabartinė pedagogika laiko tik pirminėmis, leidžiančiomis pradėti ugdomąją veiklą. Tikrasis pedagogo meistriškumas įgyjamas nuolatinio tobulėjimo procese. Toms savybėms įgyti reikalinga išmintis, intelektas. Intelektiniai pedagogo, gebėjimai, pasak R. Girdzijauskienės (2004) atsiskleidžia atrandant naują, su dėstomu dalyku susijusią informaciją, ją suprantant bei įsimenant. Visi išvardinti besimokančio pedagogo aspektai yra taikytini ir mokyklos vadovams. Mūsų mokyklos vadovai tobulėja patys: 2019–2020 metais vadovai dalyvavo „Lyderių laiko“ mokymuose „Profesinis kapitalas ir jo stiprinimas“; mokyklos Direktorė baigė neformaliosios švietimo lyderystės programos modulį „Švietimo lyderystės samprata“ ir „Lyderio santykis su kitais“, dalyvavo mokymuose „Pozityvi ir rezultatyvi komunikacija“, „Socialinių ir emocinių kompetencijų svarba priimant sprendimus ir reaguojant į pokyčius“.

Išvados

1. 2019/2020 m.m. mokyklos pedagogai tobulino kompetencijas, reikalingas veiksmingai ugdyti skirtingų ugdymosi poreikių turinčius mokinius. Mokytojų nuolatinio mokymosi formos yra kvalifikacijos kėlimas arba/ir persikvalifikavimas. Mokymasis paremtas mokytojų savarankiškumu, vidiniu poreikiu mokytis, smalsumu, atsakomybe mokiniams, sau, visuomenei; mokymasis yra kasdieninio gyvenimo ir nuolatinės patirties esmė, kuri transformuojasi į žinias, įgūdžius, vertybes ir įsitikinimus, jų dėka atrandamas naujas, kokybiškesnis žinojimas – tobulėjimo pagrindas.

2. Išsiaiškinta, kad pedagogai, puoselėdami aukštus lūkesčius dėl kiekvieno mokinio pasiekimų, didžiausią dėmesį skiria pagalbos teikimui kiekvienam mokiniui, mokinių įvairovei ir asmeniniam profesiniam tobulėjimui.

3. Pagal pateiktus atsakymus, galima spręsti, kad mokyklos pedagogai pritaria, kad mokinių savivaldumas mokantis, mokymosi konstruktyvumas ir mokymosi socialumas, mokytojo asmeninis meistriškumas daro įtaką mokinio pasiekimams ir pažangai – virš 70% pedagogų gilino savo žinias apie šiuos mokinių mokymosi požymius. Formalųjį švietimą papildantis ugdymas sudaro palankias sąlygas savivaldžiam mokymuisi realizuoti, nes savo ugdymo proceso esme yra labai imlus savivaldžio mokymosi realizavimo proceso esmei: neformaliojo švietimo veikloje vaikas turi daug galimybių daryti pasirinkimus ir realizuoti savąjį „aš pats“, būti aktyviu mokymosi proceso dalyviu. Taikant savivaldaus mokymosi strategijas, esant aktyviai sąveikai – mokytojas/mokinys, persiskirsto ugdymo proceso dalyvių galios ir atsakomybės, todėl daroma prielaida, kad mokykloje gali būti sudaromos palankios aplinkybės keistis ugdytinio ir ugdytojo sąveikai, kuomet ugdytojas modeliuoja sąlygas mokymuisi – mokiniai keičia savo požiūrį į mokymąsi – didėja motyvacija, savigarba, savivertė, pasitikėjimas savimi, savarankiškumas, iniciatyvumas.

4. Pedagogų atsakymų analizė parodė, kad dalis mokinių įsivertina, atpažįsta, įvardija pažangą savo veikloje. Tokių galimybių realizavimas praktikoje gali būti suprantamas kaip vienas iš ugdymo kokybei įtakos turinčių veiksnių.

5. Mokyklos pedagogai patvirtino J. Lasauskienės¹⁵ daryto tyrimo išvadą, kad muzikos/dailės srities mokytojo veikla yra plati, daugialypė, akcentuojanti pedagoginės veiklos funkcijų – mokymo(si) projektavimo, ugdymo(si) įgyvendinimo ir įvertinimo, asmenybės saviugdės įgyvendinimo aspektus, apimanti ir kultūrinę veiklą – renginių organizavimą, projektų vadybą bei dalykinę kompetenciją, kuri sukuria prielaidas sėkmingai muzikos/dailės srities pedagogo profesinei veiklai.

6. 2019/2020 m.m. mokyklos pedagogai turėjo galimybę tobulinti ir pritaikyti įgytas žinias, gebėjimus savo veiklose. Daroma prielaida, kad mokytojų mokymasis daro įtaką mokinių motyvacijai, dažniau taikomas refleksijos metodas, kurio vienas iš tikslų yra paties mokytojo veiklos tobulinimas; įsivertinimas skatina tobulinti ugdymo turinio planavimą; įgytos, pagilintos žinios kvalifikacijos tobulinimo seminaruose, kursuose mokinių asmeninės pažangos ir pasiekimų stebėjimo, fiksavimo, analizavimo ir grįžtamojo ryšio stiprinimo srityje leidžia sėkmingiau pažinti mokinių skirtybes, suasmeninti mokymąsi, padėti mokiniams siekti individualių tikslų.

7. Pagal pedagogų pamokų įsivertinimą galima daryti išvaidą, kad mokykloje vyksta aktyvus ugdymo(si) procesas: pedagogai pastebi savo mokinių padarytą pažangą; savo mokinių mokymąsi įvardina aktyviu mokymusi, o mokinius vertina, kaip siekiančius pažangos, besiuogančius darbštumo, atsakingumo, pozityvumo nuostatas; mokytojai mato mokinių potencialą ir galimybes siekti aukštesnių rezultatų, nes mokiniai pamokų metu tobulina kritinio mąstymo, tyrimo ir analizės gebėjimus, pamokų metu daro pažangą.

8. Iš pateiktų atsakymų daroma prielaida, kad mokyklos vadovams darbuotojai yra svarbūs, jie įtraukiami į organizacijos veiklos procesus. Daug dėmesio kreipiama bendram komandiniam darbui. Mokyklos administracija skatina gebėjimus ugdančią palankią mokyklos aplinką, gerą mokymo ir mokymosi atmosferą, mokytojų profesionalumo lygį, dvasinę būseną ir rūpinimąsi mokinių pasiekimais.

2019 m. mokytojai dalyvavo nuotolinių mokymų programoje – Psichologinė higiena pedagogo darbe (45 akad. val.). (Akreditacijos pažymos numeris KT3-21. VŠĮ „Mokymosi mokykla“, VŠĮ „Edukatėka“).

2015/2016 m.m mokyklų įsivertinimo duomenys parodė, kad mokytojai, dalyvavę psichologų vestuose seminaruose:

- pakeitė požiūrį į save, savo pamokas, mokinius;
- stengiasi ieškoti ne trūkumų, o privalumų;
- siekia, kad mokymasis pamokose būtų kuo įvairesnis ir įdomesnis: pradeda taikyti naujas mokinių ugdymosi pasiekimų stebėjimo praktikas, kitokias refleksijos-įsivertinimo formas, naujus ugdymųjų projektų vertinimo būdus.

¹⁵ http://elibrary.lt/resursai/Konferencijos/Rokiskis_30/konf_30_13.pdf

Įgytos teorinės žinios leidžia užtikrinti mokinių saugumą ir visiems lygias galimybes, veikia visos bendruomenės narių veiklą. Tai daro didelę įtaką vidinei ir išorinei mokyklos kultūrai bei lemia reikšmingus teigiamus veiklos kokybės pokyčius ir ugdymo(si) rezultatus.¹⁶

9. Išanalizavus pedagogų atsakymus, daroma prielaida, kad didžiausią poveikį mokinių pasiekimams ir pažangai turi mokytojų profesinis kompetentingumas, asmeninės mokytojo savybės ir mokinių motyvacija, palanki mokymui(si) aplinka – draugiškas mikroklimatas, tėvų aktyvus dalyvavimas ugdymo(si) procese.

10. Pedagogų apklausos analizė parodė, kad pedagogai labiausiai norėtų gilinti mokinių pažinimo ir jų skirtumo pripažinimo, mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir profesinio tobulėjimo – nuolatinių žinių ir gebėjimų atnaujinimo kompetencijas.

11. Pagal pateiktus mokytojų atsakymus, išsiaiškinta, kad pedagogai labiausiai norėtų patobulinti sekančius savo gebėjimus: praktiškai taikyti įvairias muzikinio/dailės srities ugdymo metodikas, išmanyti muzikinio/dailės srities ugdymo metodikas ir gebėti jas kūrybingai taikyti pedagoginėje veikloje, sudominti mokinius, palaikyti muzikos/dailės srities mokymosi motyvaciją.

12. Mokymuose mokyklos vadovų įgyti gebėjimai, žinios ir įgūdžiai padeda sklandžiau vadovauti darbuotojų profesiniam tobulėjimui, telkti bendruomenę, kurti komandas, skatinti inovacijas, inicijuoti pokyčius, priimti sprendimus, planuoti veiklą, siekiant ugdymo kokybės, ugdymo programų įgyvendinimo, mokinių pasiekimų gerinimo, asmeninės pažangos ir saviraiškos.

13. Daroma prielaida, kad vadovų įgytos žinios – pokyčių ir personalo valdymo, projektų vadybos, pozityvių darbo sąlygų kūrimo, darbuotojų motyvavimo, kryptingo kvalifikacijos kėlimo planavimo, streso valdymo, susirinkimo organizavimo, išteklių vadybos, kūrybiško vadovavimo – turi tiesioginį poveikį išplečiant ugdytinių ir darbuotojų mokymosi bei veiklos galimybes, stiprinant tinklaveiką ir sudarant lygias mokymosi galimybes, siekiant asmenybės brandos ir pažangos.

14. Pagal pateiktus atsakymus, galima manyti, kad taikant įgytas žinias yra siekiama tvarios lyderystės principų – *siekio į(si)traukti į nuolatinę pažangą kuriančias veiklas* – įgyvendinimui mokykloje, pokyčių valdymui, komandų kūrimui, jų darbo fasilitavimui bei sudėtingų situacijų valdymui, pozityviai ir rezultatyviai komunikacijai.

15. Mokyklos vadovų atsakymai išryškino pagarbą principams: nuoseklumui arba pastangoms išlaikyti, kas svarbu; visuotinumui, arba siekiui rezultatų, reikšmingų visiems sistemos dalyviams; pasiektų rezultatų išlaikymui; teisingumui, arba paramai silpnesniems bendruomenės nariams; įvairovei, kaip pritaikomumą turinčių skirtingų sąveikų kūrimui; kūrybingumui, saugant tai, kas sukurta bendromis pastangomis ir yra visiems vertinga.

16. Vadovai inicijuoja ir rengia dokumentus, svarbius kokybiškam ugdymo organizavimui – dokumentų parengimas padeda sukonkretinti mokytojų kvalifikacijos poreikį, kryptis ir sudėlioti prioritetus, siekiant kokybiško ugdymo, mokinių pasiekimų gerinimo.

Baigiamoji išvada

Profesinių kompetencijų tobulinimo/augimo nauda yra kokybinė – tobulinimas(is) ir mokymas(is) laikomas sėkmingu arba kokybišku, jei naujos žinios ir gebėjimai yra praktiškai įgyvendinimi mokykloje, vadinasi, įvyksta sisteminis pokytis, t.y. padidėja ugdymo metodų ir priemonių įvairovė, keičiasi požiūris į naujoves, mokykla tampa atviresne, o aplinka kūrybiškesnė, o

¹⁶ Internetinė prieiga: <http://www.svietimonaujienos.lt/mokytojo-profesinis-mokymasis-mokinio-ir-mokyklos-pazangai/>

patys pedagogai praplečia savo patirtį ir gebėjimus, pakeičia savo nuostatas į tai, kas yra geras mokymas, auga jų darbo motyvacija – keičiasi ugdymo(si) kokybė.

Rekomendacija

Remiantis Geros mokyklos koncepcija (2015), galima daryti prielaidą, kad mokyklos bendruomenė – besimokanti organizacija, kuriai būtų galima siūlyti stiprinti: mokymąsi su kitais ir iš kitų, nes bendruomenės mokymasis – dirbant su kolegomis, dalijantis patirtimi, atradimais, sumanymais ir kūriniais, stebint kolegų pamokas, drauge studijuojant įvairius šaltinius, mokantis iš mokinių, pasitelkiant partnerystės, bendrus projektus, absolverius, tinklinius ryšiai ir kt. – tai požymiai, atsipindintys besimokančios organizacijos požymius.

Norint, kad stiprėtų lyderystė mokymosi labui, visuose švietimo lygmenyse turi vykti kultūriniai pokyčiai, grindžiami pagarba, pasitikėjimu, pagalba, įgalinimu, vedantys į skaidrią bei aiškią atsakomybės ir atskaitomybės sistemą, t. y. vadovai turi pasitikėti mokytojais, o mokytojai pasitikėti vadovais, mokiniais; pedagogus motyvuoti kaip lyderius; pedagogams stengtis pripažinti kitų kolegų lyderystę tam tikrose srityse

Naudota literatūra:

1. Aramavičiūtė, V., (1998). „Ugdymo samprata“, VU leidykla.
2. Čiužas, R. Mokytojo kompetencijos, Profesinio meistriškumo siekis, mokslo monografija (2010), Vilnius.
3. Dalykinių kompetencijų tobulinimo poreikio ir turinio analizė. Kokybinio tyrimo ataskaita, Vilnius 2018.
4. Gapšytė G., Bankauskienė N., Muzikos pedagogų kompetencijų raiška (2016), Socialinis ugdymas, t.42., Nr.1, p. 45-49;
5. Gedvilienė G., Laužackas R., Lileikienė L. ir kt. (2008). Mokomoji knyga mokytojams. Vilnius: Lodvila.
6. Girdzijauskienė R. (2004) Pedagoginiai gebėjimai ir jų ugdymas. Žvirblių takas, Nr. 8
7. Internetinė prieiga: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Geros%20mokyklos%20koncepcija.pdf>
8. Google Scholar - Stoll, L., & Fink, D. (1998). The cruising school: The unidentified ineffective school. In L. Stoll, & K. Myers (Eds.), Schools in difficulty: No quick fixes. Chichester: Falmer Press.
9. Internetinė prieiga: www.svietimonaujienos.lt/mokytojo-profesinis-mokymasis-mokinio-ir-mokyklos-pazangai;
10. Internetinė prieiga: http://elibrary.lt/resursai/Konferencijos/Rokiskis_30/konf_30_13.pdf
11. Internetinė prieiga: http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/sv_problema_5.pdf
12. Lasauskienė J. Muzikos mokytojo veikla ir kompetencijos, Mokslo studija, 2010, Vilnius
13. Internetinė prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1094b0d074c911eabee4a336e7e6fdab>
14. Internetinė prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA867BD9FD53/asr>
15. Internetinė prieiga: <https://duomenys.ugdome.lt/saugykla/2013/01/23/Pilnas-metodiniu-rekomendaciju-tekstas.pdf>
16. Įsakymas dėl valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo. Internetinė prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA867BD9FD53/asr>

17. Jucevičienė, P., (2007). Besimokantis miestas. Kaunas. monografija / Kauno technologijos universitetas. Kaunas: Technologija.
18. Jucevičienė, P. (2001). Besimokančio miesto metmenys. 2.d. Besimokantys miestai, miesteliai, regionai – mokymosi per visą gyvenimą įgyvendinimas. Projekto ataskaita. Kaunas: KTU.
19. Internetinė prieiga: www.european-agency.org – Inkluzinio švietimo mokytojo profilis 13. Projektas „Bendrojo ugdymo mokytojų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų tobulinimas“ (Nr. 09.4.2-ESFA-V-715-02-0001).
20. Lasauskienė J., Muzikos pedagogo profesinės veiklos ypatumai. Internetinė prieiga: http://elibrary.lt/resursai/Konferencijos/Rokiskis_30/konf_30_13.pdf
21. Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas (2007). Vilnius.
22. Muzikos dalyko pagrindiniam ugdymui metodinės rekomendacijos (2014).
23. Muzikos mokytojų lyderystės gebėjimų raiška. Magistro darbas, Talalienė Ž., (2014), Vilnius.
24. Švietimo problemos analizė, Lietuvos mokytojų didaktinė kompetencija 2006, Vilnius.
25. Pedagogų rengimas Lietuvoje. Pertvarkos pastangos.(2004). Sud. Totoraitis R., Briedis M., Gudaitytė D. Vilnius, Danieliaus leidykla.
26. Švietimo problemos analizė, Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas, Nr. 5, Rugsjūtis, 2010